

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Острозька академія»
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: **«Українсько-польське міждержавне співробітництво в умовах
російсько-української повномасштабної війни»**

Виконав студент 2 курсу, групи ЗММВ-11
спеціальності 291 «Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії»,
освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

Павленко Ярослав Володимирович

Керівник – доктор політичних наук, професор
Сидорук Тетяна Віталіївна

Рецензент – _____

Робота допущена до захисту
(протокол № _____ засідання кафедри міжнародних відносин від
_____ 2024 року

Завідувач кафедри міжнародних відносин: _____

м. Острог – 2024 р.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

НАТО – Організація Північноатлантичного договору

ЄС – Європейський Союз

ЗМІ – Засоби масової інформації

РБ – Рада безпеки

ООН – Організація Об'єднаних Націй

МЗС – Міністерство закордонних справ

УНР – Українська Народна Республіка

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі

СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік

РФ – Російська Федерація

США – Сполучені Штати Америки

ПЗРК – Переносний зенітно-ракетний комплекс

EUMAM – Військова допоміжна місія ЄС з підтримки України

ЗСУ – Збройні сили України

ІТС – Механізм компенсації між операторами систем передачі

НАН – Національна академія наук

ОДА – Обласна державна адміністрація

ОВА – Обласна військова адміністрація

ОУН – Організація українських націоналістів

УПА – Українська повстанська армія.

ГЕС – Гідроелектростанція

ВВП – Валовий внутрішній продукт

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ	2
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО– ПОЛЬСЬКОГО МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	8
1.1. Історичні аспекти українсько–польського міждержавного співробітництва	8
1.2. Спільні інтереси України і Польщі в протидії російській агресії	14
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ НАПРЯМИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ.....	22
2.1. Політичне співробітництво України та Польщі	22
2.2. Українсько–польське міждержавне співробітництво у військовій сфері .	31
2.3. Соціально–економічне та транскордонне співробітництво України та Польщі	41
Висновки до розділу 2	54
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО– ПОЛЬСЬКОГО МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	56
3.1. Проблемні аспекти двосторонніх відносин в умовах російсько–української війни.....	56
3.2. Перспективи розвитку українсько–польського міждержавного співробітництва	66
Висновки до розділу 3	78
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	64
ДОДАТКИ	94

ВСТУП

Українсько-польське міждержавне співробітництво, яке набуло особливої активності під час російсько-українського конфлікту, має значну історію та охоплює різні сфери діяльності. Важливим є комплексний науковий аналіз цього співробітництва, адже воно включає як зміцнення політичних та військових зв'язків, так і розвиток економічних та соціальних відносин, що спрямовані на підтримку та забезпечення безпеки в регіоні. Ці відносини між Україною та Польщею в умовах війни стикаються з численними викликами, що потребують детального дослідження. Багатогранність двосторонніх відносин включає перевірки на міцність у військовій, політичній, економічній та соціальній сферах. Вивчення цих аспектів вимагає від обох країн знаходження ефективних методів розв'язання питань, з урахуванням історичного контексту та поточних умов, включаючи стратегії безпеки та міграційні політики.

Актуальність теми дослідження полягає в значущості розуміння та аналізу міждержавного співробітництва між Україною та Польщею в контексті російсько-української повномасштабної війни. Зростання геополітичних викликів та необхідність захисту регіональної стабільності актуалізують потребу в детальному вивченні історичних, політичних, військових, соціально-економічних та транскордонних взаємодій між двома країнами. Це співробітництво, посилюючись в умовах збройного конфлікту, набуває нових форм і змістів, що може вплинути на довгострокову перспективу обох держав у постконфліктний період. Розуміння цих аспектів є ключовим для формування ефективних стратегій міжнародної безпеки та розвитку транскордонного співробітництва, що робить дослідження актуальним і значущим для наукової та політичної спільнот.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням двосторонніх відносин між Україною та Польщею займалися такі вітчизняні науковці, як О. Білобровець, Н. Бойко, Л. Скокова, В. Гевко, І. Гурак, І. Дацків, Т. Єлова, Л.Л. Ковач, К.І. Мелекєсцев, О.М. Бут, Л.В. Стрільчук, О. Фуртес, Н. Чорна;

закордонні науковці як С.С. Бгарті, С.К. Ар'ял, А. Куцик, В. Боримський, Й. Дидух, М. Гура, І. Фечко, Б. Банасевич, М. Ілючок, В. Лимар, С. Заболотний, З. Осікович, Т. Пітні, Г. Рушик, К.П. Калліо, Й. Райдинг, П.П. Слівінський, К. Каракевич-Кравчик, М. Душчик та інші.

Вітчизняні дослідники фокусувалися на аналізі історичних початкових відносин, оцінювали геополітичні зміни та взаємодію у контексті російської агресії, а також соціологічні аспекти сприйняття відносин між двома країнами серед населення. Вони також детально досліджували питання стратегічного партнерства та економічних зв'язків у сучасних умовах. Закордонні дослідники звертали увагу на специфіку польської реакції на українські події, аналізували економічні наслідки, вплив на громадську думку та гуманітарну підтримку. Велика частина їхніх робіт охоплювала вивчення соціальних наслідків міграції та адаптації українських біженців у Польщі.

Зважаючи на динаміку подій і змін у геополітичному ландшафті регіону, існує неухильна потреба в подальших дослідженнях цих двосторонніх відносин, з метою кращого розуміння нових викликів і можливостей, що виникають перед Україною та Польщею. Це допоможе формувати виважені політичні та економічні стратегії на майбутнє.

Мета дослідження полягає у всебічному аналізі українсько-польського міждержавного співробітництва під час російсько-української повномасштабної війни з метою визначення чинних напрямів співпраці та їхньої ефективності, з'ясування ключових викликів та можливостей для розвитку цих відносин. Дослідження має на меті також ідентифікувати політичні, соціально-економічні та військові аспекти двосторонньої взаємодії, що можуть сприяти посиленню міждержавних зв'язків у майбутньому.

Для досягнення мети були поставлені наступні *завдання*:

1. Дослідити історичний контекст і еволюцію українсько-польських відносин до початку повномасштабного конфлікту з Росією;
2. Проаналізувати стратегічні спільні інтереси та ініціативи, що об'єднали Україну і Польщу у відповідь на зовнішнє агресивне втручання;

3. Вивчити форми та механізми політичної координації між Україною та Польщею в умовах війни;

4. Оцінити співробітництво в оборонній сфері між Україною та Польщею в умовах війни;

5. Дослідити взаємодію в економічній сфері та соціальних програмах, які стосуються транскордонної торгівлі, інвестицій;

6. Проаналізувати виклики, що виникають у двосторонніх відносинах, в тому числі політичні, економічні та гуманітарні аспекти;

7. Спрогнозувати можливі шляхи та стратегії розвитку співробітництва, з огляду на сучасні виклики та можливості.

Об'єктом дослідження є українсько-польське міждержавне співробітництво.

Предметом дослідження є конкретні напрями та форми співпраці України та Польщі, які стали відповіддю на зовнішню агресію.

Теоретико-методологічна основа дослідження. У магістерській роботі використано наступні методи: описовий метод для детального викладу історичних аспектів співпраці та оцінки сучасного стану політичних та соціально-економічних взаємодій між сторонами; метод порівняння дозволив виділити спільні та відмінні риси у відносинах України з Польщею протягом різних періодів; аналіз та синтез застосовані для оцінювання ефективності політичного діалогу та військової взаємодії, в той час, як метод абстрагування допоміг узагальнити дані про транскордонне співробітництво. Індукція та класифікація використані для систематизації інформації та визначення ключових напрямів подальшого розвитку співробітництва. Історико-генетичний та ретроспективний методи допомогли з'ясувати корені спільних ініціатив і політик, тоді як прогностичні методи використані для аналізу сприйняття майбутніх викликів і розробки стратегій реагування.

Хронологічні та географічні рамки. Хронологічні рамки дослідження прицільно охоплюють період, що починається з 24 лютого 2022 року, що характеризується інтенсивним розвитком двостороннього партнерства між

Україною та Польщею. Однак окремі частини роботи сягають глибиною ще 1772 року, коли відбувся перший поділ Польщі, який став значущим історичним моментом, що вплинув на подальші взаємовідносини Польщі та Росії, а через це й на позицію Польщі щодо українського питання. Ця дата є ключовою для розуміння тривалого контексту відносин між країнами в історичній ретроспективі та сучасності, особливо з початком нової фази російсько-української війни 24 лютого 2022 року. Верхня хронологічна межа – вересень 2024 року, коли минуло понад два з половиною роки від початку повномасштабної російської агресії.

Географічні рамки включають території сучасних України та Польщі, з особливим акцентом на прикордонних областях, де взаємодія між країнами найбільш інтенсивна, а також на зонах, які мають стратегічне значення для військових, політичних та гуманітарних відповідей на виклики, спричинені російською агресією.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в комплексному аналізі сучасного стану та розвитку українсько-польського міждержавного співробітництва в умовах російсько-української повномасштабної війни, що є актуальним і недостатньо дослідженим напрямом міжнародних відносин. У дослідженні висвітлено взаємодію України та Польщі в політичній, військовій та соціально-економічній сферах, а також проаналізовано вплив спільних зусиль у протидії агресії на регіональну стабільність. Важливим внеском є ідентифікація ключових проблемних аспектів двосторонніх відносин. У роботі запропоновано перспективи зміцнення українсько-польських відносин у різних сферах, що відображають сучасні виклики безпеці в регіоні. Отримані результати сприяють розширенню теоретичних знань про міждержавне співробітництво в умовах війни та можуть бути використані для розробки стратегій на державному рівні.

Практичне значення дослідження полягає у формулюванні напрямків поліпшення двосторонніх відносин, особливо у контексті загострення безпекових викликів. Результати аналізу сприятимуть розробці стратегій, що зміцнять політичне, військово-економічне партнерство між Україною та

Польщею. Також дослідження надає підґрунтя для вироблення рекомендацій щодо оптимізації транскордонного співробітництва та соціальної адаптації біженців. Висвітлення сучасних викликів та можливостей може стати основою для діалогу між державами щодо подолання наслідків війни. Загалом, дослідження сприяє глибшому розумінню інтеграційних процесів у регіоні, що є важливим для забезпечення стабільності та розвитку.

Апробація результатів дослідження здійснена шляхом публікації наукової статті на тему «Еволюція українсько-польських міждержавних відносин» у фаховому виданні «Наукові записки «Міжнародні відносини», випуск 9. Стаття присвячена еволюції українсько-польських міждержавних відносин від моменту здобуття незалежності обома країнами до сьогодення. Стаття зосереджена на важливих історичних етапах та змінах у двосторонніх взаєминах, особливо з акцентом на стратегічній взаємодії в контексті європейської інтеграції та безпеки.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, 3 розділів, 7 підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 94 сторінок, в тому числі список використаних джерел на 12 сторінках, що містить 85 найменувань, та 3 додатків.

РОЗДІЛ 1. ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО–ПОЛЬСЬКОГО МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

1.1. Історичні аспекти українсько–польського міждержавного співробітництва

Українсько-польське міждержавне співробітництво має достатньо давні історичні традиції. На початку 1990–х років прагнення Польщі до вступу до НАТО, ЄС та інші європейські структури багато в чому визначили процес зближення України та Польщі.

Зробимо аналіз найбільш визначних дат міждержавного співробітництва України та Польщі (див. табл. 1.1.)

Таблиця 1.1

Визначні дати міждержавного співробітництва України та Польщі

№	Дата	Опис
1	2 грудня 1991 р.	Республіка Польща першою у світі офіційно визнала державну незалежність України, що стало важливою подією у двосторонніх відносинах та сприяло міжнародній легітимації України як незалежної держави.
2	8 січня 1992 р.	Встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Польща, що заклало підґрунтя для подальшої співпраці на міжнародному рівні.
3	18 травня 1992 р.	Підписання міждержавного українсько-польського Договору про добросусідство, дружні відносини та співробітництво, який закріпив основу для подальших контактів і співпраці між двома державами.
4	1992–1993 рр.	Встановлення контактів та «відкриття» України для польської політичної еліти та суспільства, підписання перших двосторонніх документів, обопільне вивчення можливостей для співпраці.
5	1993–1999 рр.	Виведення двосторонніх відносин на рівень стратегічного партнерства, що підкреслювало важливість України для Польщі та сприяло зміцненню співпраці на всіх рівнях.
6	3 1999 р. – с.д.	Розвиток стратегічного партнерства, де Польща стає важливим союзником України в міжнародних організаціях та регіональних об'єднаннях, підтримуючи євроінтеграційні та євроатлантичні прагнення України. Обидві країни взаємодіють в енергетичній, військовій, кібербезпековій та оборонній сферах.

Продовження табл. 1.1

7	Липень 2020 р.	Утворення регіонального формату «Люблінський трикутник» між Україною, Польщею та Литвою, що стало важливим кроком у регіональній співпраці, прикладом якої є діяльність ЛИТПОЛУКРБРИГУ ім. князя Костянтина Острозького.
8	3 2014 р.	Польща активно підтримує Україну на міжнародних майданчиках, відстоюючи необхідність посилення тиску на Росію для відновлення територіальної цілісності України.
9	24 лютого 2022 р.	Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну ще більше консолідувало польське суспільство та політичні сили на всебічну підтримку України, що виявилось у наданні допомоги на міжнародному рівні та у військово-технічній співпраці.

Джерело: [41]

Таким чином, багаторічний досвід співпраці свідчить про те, що міжнародне співробітництво між Україною та Польщею насамперед відображає геополітичний аспект їхніх двосторонніх відносин і має велике значення для реалізації доктрини українсько-польського стратегічного партнерства в безпековому контексті.

Українсько-польське міждержавне співробітництво розпочалася з офіційного визнання незалежності України Польщею 2 грудня 1991 року. Встановлення дипломатичних відносин між країнами 8 січня 1992 року заклало фундамент для подальшого розширення двосторонніх зв'язків. Значущим етапом стало підписання українсько-польського Договору про добросусідство, дружні відносини та співробітництво 18 травня 1992 року, що сприяло розвитку взаємодій у різних сферах. Період 1992–1993 років характеризується активізацією контактів між політичними елітами та суспільствами обох країн. Протягом 1993–1999 років відносини досягли рівня стратегічного партнерства, що підкреслює важливість України для Польщі у євроінтеграційних та євроатлантичних процесах. Від 1999 року і до сьогоднішнього дня стратегічне партнерство продовжує розвиватися, включаючи співпрацю у таких сферах, як енергетика, військова, кібербезпека та оборона.

Після Помаранчевої революції в Україні 2004 року та президентських виборів у Польщі 2006 року стала очевидною необхідність перегляду принципів

діалогу між політиками обох країн з метою поліпшення прогнозованості їх політики. Перший офіційний візит нового Президента Польщі, Л. Качинського, до України відбувся 28 лютого 2006 року, а візит В. Ющенка до Польщі відбувся 12–13 травня 2006 року. Під час останнього обговорювалися різні питання, зокрема, у сфері євроінтеграції, яка є одним із найбільш перспективних напрямів співпраці між Україною та Польщею. Польща виступала на користь України в питаннях вступу до ЄС, а також надавала допомогу в реформах та адаптації українського законодавства до європейських стандартів [39].

У 2006 році спостерігався стабільний та динамічний діалог між Києвом і Варшавою. Для зміцнення добросусідських відносин були впроваджені різноманітні механізми співпраці, такі як консультативний комітет Президентів України та Польщі, Змішана комісія з питань економічного співробітництва, Українсько-польська конференція з питань європейської інтеграції, Міжурядова координаційна рада з питань міжрегіональної співпраці, та українсько-польський форум. Однак, не дивлячись на інтенсивні стосунки між президентами, двосторонні відносини залишалися поверхневими та асиметричними, значною мірою залежали від взаємодій вищих посадових осіб і потребували істотної модернізації у структурі та наповненні політичного діалогу між Україною та Польщею. Політичний діалог між Києвом та Варшавою активно розвивався, зокрема у 2008 році, коли українсько-польські відносини виявилися найбільш плідним елементом комплексу двосторонніх зв'язків. Ілюстрацією високого рівня цих відносин стали 11 зустрічей президентів обох країн у той період [27].

У грудні 2008 року в Варшаві відбулась перша спільна Рада міністрів закордонних справ Польщі та України, під час якої Р. Сікорський визначив Україну як найбільшу країну серед тих, що входять до "Східного партнерства" ЄС. Польща взяла на себе зобов'язання розв'язувати питання, що стосуються українців, в межах цього партнерства. Також зазначилось прагнення Польщі до виділення 600 мільйонів євро на фінансування "Програми Східного партнерства" весною 2009 року.

У січні 2009 року В. Огризко та Р. Сікорський розпочали підготовку "дорожньої карти" для українсько-польських відносин на 2009–2010 роки. Але політичні суперечки в Україні призвели до паралізації діяльності Міністерства закордонних справ в усіх стратегічних напрямках, залишивши йому лише бюрократичні функції. Таким чином, тривала політична криза стала причиною довгої перерви в відносинах між Україною та її східноєвропейськими партнерами. Загалом період 2006–2009 років вирізнявся динамічним розвитком українсько-польських відносин, обумовленим спільними національними інтересами, глибокими історичними та культурними зв'язками [27].

У перших місяцях 2010 року в Україні відбулися значущі зміни на верхніх рівнях державного та політичного керівництва. Після чергових президентських виборів В. Янукович став президентом України, а трагедія під Смоленськом призвела до дострокових виборів президента Польщі. Ці історичні події сприяли початку нового етапу в українсько-польських відносинах зі середини 2010 року. Ще до президентських виборів в Україні польська преса висловлювала занепокоєння станом відносин між країнами. Стаття М. Войцеховського вказувала на причини серйозної кризи у відносинах, обумовленої політичною війною на берегах Дніпра перед президентськими виборами та відсутністю чіткого розуміння польською дипломатією, як діяти в цей період [23].

На початку 2011 року у коментарях польських ЗМІ виявилось виражене невдоволення щодо позиції України у відношенні до Польщі. Преса висловлювала докірливі зауваження щодо президента України, який за час свого правління не встиг відвідати Варшаву. Особливу увагу зверталось на стратегічне партнерство, яке декларували обидві країни. Критика стосувалася також підтримки "помаранчевих" сил у минулому польською владою, що впливало на сприйняття України у Польщі. Варшава стежила за багатовекторністю Києва, оскільки польській стороні не хотілося втрачати вплив на Україну.

Після подій Євромайдану новим президентом України було обрано Петра Порошенка. Його передвиборча кампанія "Жити по-новому" надавала певні надії на подальше поглиблення українсько-польської співпраці. Однак обставини

змінилися із його вибором, і відбувся важливий візит до Польщі у грудні 2016 року. Зустріч на найвищому рівні підтвердила стратегічний характер відносин між Варшавою та Києвом. Величезне значення мало підписання угоди про співпрацю в оборонній сфері, а також обіцянка Польщі підтримувати Україну на шляху до європейської інтеграції. Під час переговорів з Петром Порошенком польський президент наголосив на важливості того, щоб Україна приймала реальні зобов'язання та готувалася до оцінки європейськими установами свого прогресу. Варшава висловила сподівання, що Україна продовжить свій європейський шлях, враховуючи реалії та досягнення українців. Польща розуміє, що безпека України та безпека Польщі є взаємопов'язаними, і вказує на фронт свободи Європи, який зараз визначається подіями на Донбасі [27].

Початок президентства А. Дуди відзначився інтенсивними та плідними зустрічами з П. Порошенком. У 2017 році відносини між Польщею та Україною характеризувалися прискореним розвитком на всіх рівнях, включаючи безпекову співпрацю, підтримку на міжнародних форумах і велику кількість контактів у різних форматах. Проте, важливим аспектом було подальше загострення конфлікту в історичній політиці [12].

У 2017 році громадянське суспільство активно включилося у намагання поліпшити відносини між країнами (Польсько-український Форум партнерства, Група діалогу та ін.). Увагу було зосереджено на активізації міждержавних інституційних механізмів, включаючи засідання Консультативного комітету президентів, розгляд української частини Українсько-польського форуму партнерства та засідання Польсько-Української Міжурядової комісії з питань економічного співробітництва. Хоча спостерігалось певне узгодження між підходами до українсько-польського співробітництва, зокрема скасування заборони на в'їзд мера Перемишля та пом'якшення позиції з історичних питань після засідання Консультаційного комітету, проте залишаються виклики, які вимагають подальшого вирішення. Певні ідеї щодо поліпшення відносин намагалися висувати як польська сторона (у статті В. Ващиковського), так і українські депутати (у статті Г. Гопко і В. Романюка щодо військового союзу), а

також громадськість (дискусійна записка Діалогової групи "Пріоритетне партнерство") [14].

Проте формалізація нових стратегічних пріоритетів на державному рівні була ще віддаленою метою. Протягом року відбулися обміни візитами представників широкого спектра міністерств і відомств. Для України ключовими були питання безпекової співпраці, розвитку військово-технічного співробітництва, підтримки Польщею на міжнародних форумах європейської та євроатлантичної інтеграції, а також співпраці в ООН (підтримка Польщі як непостійного члена РБ ООН) та у сфері забезпечення енергетичної незалежності (протиція "Північному потоку", побудова газового інтерконектора, розбудова Енергомоста Україна – ЄС).

Однак загострення риторики на історичних підставах призвело до лавини нот, коментарів та викликів від послів до відповідних МЗС. Йшлося про провокації стосовно дипломатичних установ, місць пам'яті, зображень у польських паспортах, створення "чорних списків", окреслення польської присутності в міжвоєнний період як окупації, конфлікти між інститутами національної пам'яті. Пік кризи наступив у листопаді 2017 року, коли міністр В. Ващиковський рекомендував президенту не відвідувати Україну, у Сеймі було внесено законопроект про заборону "бандеризму", а польсько-українська міжпарламентська асамблея, запланована на 11–12 грудня, не відбулася. Примирювальні заходи щодо спільного вшанування військових УНР, жертв Катинської трагедії, відкриття вулиць і пам'ятних таблиць, участь військових в урочистих парадах інших держав не суттєво поліпшили двосторонній клімат [27].

Протягом 2015–2018 років відбувалися зустрічі президентів, переважно на міжнародних форумах у колі інших партнерів. Особливо негативний витяг відзначився у 2018 році, коли президенти відвідували сусідні країни лише раз на річницю трагічних подій на Волині, причому робили це окремо один від одного. Важливо відзначити, що, враховуючи розчарування у неможливості вирішити

ряд ключових питань у сфері історичної політики, в Польщі малоімовірним вважалося переобрання П. Порошенка на другий термін [33].

У вітальному листі з нагоди обрання В. Зеленського новим президентом, А. Дуда звернув увагу на необхідність "нового погляду" на спільну історичну політику і висловив сподівання на позитивні зміни в цій справі протягом його каденції. За словами заступника глави МЗС Польщі Ш. Шинковського, Варшава сприйняла обрання нового президента України зі "стриманим оптимізмом". Польські політики та експерти вважали, що новий президент, ймовірно, буде продовжувати прозахідний курс України, і його вплив на політичні процеси у країні не буде меншим, ніж у президента П. Порошенка [46]. Кредит довіри до В. Зеленського в Польщі був високим, і у Варшаві очікували на кроки назустріч із боку новообраного президента. Проте, "для танго потрібні двоє", і тому Варшава також повинна бути готовою до компромісів. Україна має найдовший кордон серед західних сусідів Польщі, і Варшава активно підтримує санкційну політику проти російського агресора, виступаючи за українську позицію в ЄС, ООН, Раді Європи та ОБСЄ. Як і Київ, Варшава активно виступає проти будівництва газопроводу "Північний потік-2". Є багато спільних питань, які об'єднують обидві країни, більше, ніж тих, які їх розділяють. Однак останні події лише псуєть атмосферу двосторонніх відносин. Це потрібно змінювати, і це стане одним із завдань для нового президента України в майбутньому.

1.2. Спільні інтереси України і Польщі в протидії російській агресії

Одним з ключових союзників України залишається традиційний партнер, Польща, яка активно підтримує нашу державу в протистоянні з Росією та лобіює інтереси України в Європейському Союзі та НАТО [72]. Показовою є позиція Польщі від початку повномасштабної війни Росії проти України, включаючи передачу польського озброєння для потреб української армії. Президент Польщі А. Дуда під час свого візиту до Києва 22 травня 2024 року підтвердив намір Варшави продовжувати цю політику [37].

У виступі перед Верховною Радою України, президент Польщі підтвердив незмінність позиції Варшави, обіцяючи надавати всебічну допомогу Україні. Зокрема, він висловив переконаність у незламності українців перед російськими загарбниками та підтримав вступ України до Європейського Союзу.

Польща прийняла позицію проти Росії, ураховуючи історичні загрози для своєї безпеки від сусідства з російськими територіями. Зокрема, історичні події, такі як поділи Польщі в XVIII столітті, свідчать про спроби Московії/Росії вплинути на політичне становище в регіоні через інтервенції в справі Речі Посполитої та інші конфлікти [37].

Попри труднощі та конфлікти минулого, Україна та Польща в сучасному контексті прагнуть утримувати тісні дипломатичні відносини та співпрацювати для зміцнення безпеки та стабільності в регіоні. Спільні інтереси України та Польщі в протидії російській агресії обумовлені історичними подіями, які були досить трагічними для обох держав. Польща впродовж всього свого державного становлення зазнавала російської агресії.

Перший поділ Польщі відбувся у 1772 році, коли Росія, Пруссія та Австрія досягли угоди про контроль над Польською державою. У серпні того ж року війська цих країн вдерлися до Речі Посполитої та окупували польські регіони, що були передбачені угодою. Під тиском окупантів король та сейм Польщі визнали складну ситуацію, втративши значну частину свого суверенітету.

Другий поділ, який відбувся у 1793 році, став результатом переходу Росії, Пруссії та Австрії від співробітництва до відкритого суперництва. Активізація польських патріотів призвела до розширення російського вторгнення, і нова угода про поділ Польщі обмежила суверенітет країни та дозволила Росії збільшити підконтрольні території, а потім і анексувати їх.

Третій поділ у 1795 році призвів до повної ліквідації незалежності Польщі, коли Росія, Пруссія та Австрія приєднали до своїх територій усі польські землі. Петербурзька конвенція 1797 року зобов'язала ці країни ніколи використовувати назву "Польща" і, крім повного позбавлення країни суверенітету, розпочалася

русифікація та жорстоке придушення будь-яких проявів непокори польського населення російською владою, зокрема під час повстання 1794 року.

Розпад Російської імперії під час революції 1917 року відкрив шлях для відновлення незалежності та суверенітету Польщі. Проте це призвело до жорсткої опозиції від більшовицької влади радянської Росії, яка прагнула відновити нову форму Російської імперії, включаючи "збирання земель".

У травні 1920 року радянська Росія використала спробу польсько-українських військ звільнити Україну від більшовиків, щоб розпочати масштабну військову операцію, фактично ведучи війну проти Польщі. Їхньою метою було знищення Польської держави та створення "коридору" до Німеччини за підтримки революційних рухів в Польщі. Дії Червоної (фактично російської) армії супроводжувалися звірствами та репресіями проти місцевого населення [51].

Попри військову перевагу, Червона армія була розгромлена під Варшавою в серпні 1920 року. Це не призвело до зупинки Росії, а лише збільшило її ворожість до поляків та Польської держави. Знищення Польщі стало центральною ідеєю російського шовінізму, який приховувався під гаслами світової революції.

До кінця 1930-х років, у зв'язку з економічними проблемами СРСР та змінами в європейській воєнно-політичній ситуації, Москва утримувалася від вирішення "польського питання" шляхом війни, але залишалася з такими планами. Початок Другої світової війни та укладення пакту Молотова — Ріббентропа у 1939 році відкрили можливість для співпраці між Німеччиною та СРСР у втіленні їхніх реваншистських планів, включаючи новий поділ Польщі.

У вересні 1939 року Радянський Союз і Німеччина напали на Польщу, вдавшись до подальшої окупації та серії воєнних злочинів, таких як розстріл польських офіцерів у Катині та насильницькі депортації польського населення до російського Сибіру [74].

До речі, саме напад СРСР та Німеччини на Польщу ознаменував початок Другої світової війни. Після закінчення конфлікту СРСР теоретично погодився

на відновлення незалежності Польської держави, але лише за умови, що комуністична влада в країні буде абсолютно підконтрольною Москві. Крім того, Польща ввійшла в соціалістичний блок під керівництвом СРСР, включаючи Організацію Варшавського договору та Раду економічної взаємодопомоги. Радянські війська залишалися в Польщі, були спрямовані проти НАТО і служили для збереження контролю над країною.

У 1956 році наявність радянських військ в Польщі дозволила Москві пригальмувати розвиток антикомуністичних процесів у країні. В 1981 році Радянський Союз провів військово-політичні демонстрації, підтримуючи комуністичну владу Польщі та тиснув на опозицію з руху «Солідарність». Однією з таких демонстрацій було оперативно-стратегічне навчання «Захід-81» з висадкою повітряних та морських десантів в Польщі. Це змусило генерала Я. Ярузельського, тодішнього лідера Польщі, ввести воєнний стан для придушення приводу до повномасштабного вторгнення радянських військ [73].

Розпад Радянського Союзу дав можливість Польщі відновити справжню незалежність та повернутися до Європи, приєднавшись до Європейського Союзу та НАТО. Однак це не зменшило загрози з боку тепер вже Російської Федерації. Агресивна зовнішня політика РФ та військові дії для досягнення зовнішньополітичних цілей ще більше загострюють цю ситуацію [31].

Демонстрацією цього є виражені наміри Росії відновити свою сферу впливу в Центральній Європі та Балтійському регіоні, підкріплені демонстраціями військової сили. Росія почала повномасштабну війну проти України, спрямовану на знищення її державності та наближення до кордону з Польщею. У Москві також відверто висловлювали загрози щодо можливого нападу на Польщу та країни Балтії [33].

Спільні інтереси України та Польщі в протидії російській агресії обумовлено декількома факторами. Зробимо аналіз цих чинників.

По-перше, Польща чітко розуміє, що її безпека та стабільність значною мірою залежить від ситуації в Україні, яка межує з нею і є ключовим сусідом Європейського Союзу. Однак у польському уряді вважають, що Росія не буде

атакувати Польщу і не зможе захопити Україну. Під час дискусії, організованої 15 червня цього року Євроатлантичною Асоціацією Польщі на тему «Стан обороноздатності Польщі», колишній польський міністр оборони Януш Онишкевич висловив думку, що для атаки на Польщу Росія повинна спершу захопити Білорусь [33]. Це можна сприймати як оцінку низької ймовірності захоплення Росією України. І хоча реалізація «українського сценарію» проти Польщі є малоімовірною, враховуючи членство Польщі в НАТО і ЄС, відсутність російськомовних анклавів та військових баз на її території, існує можливість реалізації окремих елементів цього сценарію, особливо з огляду на наявність кордону між Польщею та Калінінградською областю Росії. Це може включати інформаційні та провокаційні дії, загрози використання сили, активності російських спецслужб та кібератаки. З цього погляду, Польща зацікавлена в зупинці та адекватній реакції на будь-які спроби Росії на поточному етапі, який проходить через Україну [54].

По-друге, на сучасному етапі формується нова держава Україна, і для Польщі важливо, якою вона стане в майбутньому – чи буде вона європейською, демократичною, розвинутою, стабільною і передбачуваною країною, чи вона відновить свої зв'язки з Росією. Крім того, у Польщі висловлюють обурення можливим активізацією націоналістичних поглядів в Україні у зв'язку з хвилею патріотизму. Професор Ян Кохановського Університету Єржі Прохвіч відзначив, що у Варшаві є певні обґрунтовані страхи, щодо можливості, що Україна може стати націоналістичною державою, що може ускладнити конструктивний розвиток відносин між Польщею та Україною.

По-третє, у процесі євроінтеграції України необхідна підтримка для впровадження внутрішніх трансформацій за європейськими стандартами. Країни, що на цей час надають політичну, технічну та фінансову допомогу, в майбутньому можуть виступати за інтереси України в Євросоюзі. Польща вже довгий час позиціонує себе як адвоката України в ЄС. Президент Польщі, виступаючи перед главами польських дипломатичних відомств 7 липня цього року, підкреслив важливість подальшої польської участі у реформах в Україні та

інших країнах Східного партнерства. Польський Сейм застерігає, що Україна повинна продовжувати реформи, навіть з урахуванням війни, які повинні активізуватися зі збільшенням обсягів зовнішньої допомоги [33].

По-четверте, Варшава розуміє, що рівень зовнішньополітичної підтримки України визначатиме рівень двосторонніх відносин у майбутньому. Це особливо стосується протидії російській агресії та реалізації міжнародних ініціатив України, і тут Польща прагне взяти провідну роль.

Підсумовуючи, важливо відзначити, що Польща має великий інтерес у швидкому вирішенні конфлікту, припиненні російської агресії та відновленні територіальної цілісності нашої держави. Таким чином, Варшава продовжить активно допомагати та підтримувати Україну на двосторонньому та міжнародному рівнях. Однак вже сьогодні Польща дивиться в майбутнє, де вона прагне зайняти провідні позиції в регіоні Центральної та Східної Європи, включаючи Україну, зі зсунутим східним рубежем сфери впливу ЄС і НАТО з польського кордону на український.

З огляду на сучасне вразливе положення нашої країни, підірване російською агресією, яке буде потребувати ще багато часу для зміцнення, Україна не може стати самостійним регіональним лідером в найближчому майбутньому. Тому наша країна повинна використовувати та навіть підтримувати зовнішньополітичні ініціативи Польщі, які відповідають національним пріоритетам України. Серед них – протидія агресивній політиці Росії, підвищення ефективності дій НАТО на Сході, регулювання конфліктів у Східній Європі, підтримка європейської інтеграції та реформ в Україні [26].

У період складних випробувань, коли російська агресія спробувала підірвати систему європейської та світової безпеки, взаємини між Україною і Польщею отримали особливе значення, а щирість допомоги польського народу українцям відкрила нову сторінку у спільній історії обох країн [5].

24 лютого 2022 року Росія продовжила військову агресію проти України. Важливо зазначити, що ця агресія почалася ще у 2014 році на сході України та в Автономній Республіці Крим.

Від самого початку конфлікту Польща виявилася однією з перших держав, що надала Україні міжнародну підтримку, включаючи гуманітарну, матеріальну та військову допомогу. Країна прийняла на своїй території понад 2 мільйони українських біженців, переважно жінок і дітей, які вимушені були шукати порятунку від російських бомб. Польща забезпечила українців тисячами робочих місць і створила сприятливі умови для розвитку українського бізнесу на своїй території. Польські роботодавці повідомили про працевлаштування близько 430 тис. громадян України, які прибули в країну після 24 лютого. Громадяни Польщі відкрили свої серця та домівки для українців [33].

Польща надає послідовну підтримку Україні на її шляху до європейської інтеграції, і варто зазначити, що країна активно виступала за надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС під час дискусій в Раді ЄС. Це особливо важливо, враховуючи, що польський народ також відчував труднощі в історії, пов'язані зі спільним сусідством із Росією.

Україно-польські відносини за останні роки зазнали суттєвих змін, і зараз ми можемо впевнено стверджувати, що Україна, попри складні історичні питання, має надійного союзника в особі Польщі.

Висновки до розділу 1

Дослідивши особливості становлення та розвитку українсько-польського міждержавного співробітництва можна зробити такі висновки:

1. Українсько-польське міждержавне співробітництво має довгу історію, що розпочалася з офіційного визнання незалежності України Польщею 2 грудня 1991 року. Встановлення дипломатичних відносин між країнами 8 січня 1992 року заклало фундамент для подальшого розширення двосторонніх зв'язків. Значущим етапом стало підписання українсько-польського Договору про добросусідство, дружні відносини та співробітництво 18 травня 1992 року, що сприяло розвитку взаємодій у різних сферах. Період 1992–1993 років характеризується активізацією контактів між політичними елітами та

суспільствами обох країн. Протягом 1993–1999 років відносини досягли рівня стратегічного партнерства, що підкреслює важливість України для Польщі у євроінтеграційних та євроатлантичних процесах. Від 1999 року і до сьогоднішнього дня стратегічне партнерство продовжує розвиватися, включаючи співпрацю у таких сферах, як енергетика, військова, кібербезпека та оборона.

2. Польща стала ключовим союзником України у протидії російській агресії, активно підтримуючи Україну на різних міжнародних майданчиках, включно з Європейським Союзом та НАТО. З початку повномасштабної війни 24 лютого 2022 року Польща здійснила передачу озброєнь та надала значну військову допомогу Україні. Президент Польщі Анджей Дуда під час свого візиту до Києва 22 травня підтвердив зобов'язання продовжувати цю підтримку. Виступаючи перед Верховною Радою України, він наголосив на незмінності польської позиції та обіцяв всебічну допомогу, включаючи підтримку вступу України до ЄС. Польща визначає своє ставлення проти Росії через призму історичних загроз для своєї безпеки, пам'ятаючи про минулі конфлікти з Росією, що впливають на її політичне становище у регіоні. Україна та Польща прагнуть утримувати тісні дипломатичні відносини для зміцнення безпеки та стабільності в регіоні, що є важливим у контексті сучасних викликів

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ НАПРЯМИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

2.1. Політичне співробітництво України та Польщі

Російсько-українська війна, що розпочалася 24 лютого 2022 року, спонукала до об'єднання політичних партій та громадськості у Польщі на підтримку України. Польща активно домагається посилення міжнародного тиску на Російську Федерацію для швидкого припинення військових дій та відновлення української територіальної цілісності. Польське керівництво використовує усі можливі двосторонні та багатосторонні засоби впливу, особливо у рамках зустрічей ЄС і НАТО, а також інших міжнародних платформ, щоб зміцнити санкції проти РФ та забезпечити Україну військовою, фінансовою та гуманітарною допомогою [41].

Офіційна Варшава також активно підтримує Україну у прагненні стати членом Європейського Союзу і докладає зусиль для прискореного вступу України до НАТО, беручи активну участь у Міжнародній кримській платформі.

Польща рішуче підтримує Формулу Миру Президента В. Зеленського, яка передбачає комплексні кроки для припинення російської агресії та забезпечення глобальної безпеки. Польська сторона входить до Основної групи країн, яка має на меті створення спеціального трибуналу для притягнення до відповідальності російського керівництва за агресію проти України [41].

Спільно з Європейською Комісією, Польща відіграє ключову роль у процесах повернення додому українських дітей, які були незаконно депортовані Росією.

Політичний діалог між Україною та Польщею, останні роки продемонстрував різні рівні та інтенсивність взаємодій. В таблиці 2.1 представлено систематизовані дані щодо політичного діалогу між державами за періоди з 2022 по 2024 рік. Таблиця включає контакти на рівні президентів, зустрічі та інші контакти на найвищому і високому рівні, міжурядовий діалог,

міжпарламентські зв'язки та контакти на рівні Міністерств зовнішніх справ, що ілюструє глибину та розвиток взаємовідносин між країнами.

Таблиця 2.1

Динаміка політичного діалогу між Україною та Польщею 2022–2024 рр.

Кількість політичного діалогу	2022	2023	2024
Контакти на рівні президентів	31	11	6
Зустрічі, контакти на найвищому і високому рівні	–	25	8
Міжурядовий діалог	21	9	15
Міжпарламентський діалог	13	14	9
Контакти на рівні МЗС	15	8	12

Джерело: [41]

Бачимо, що кількість зустрічей на рівні президентів значно зменшилась: з 31 у 2022 році до 6 у 2024, що становить спад на 80,6%. Міжурядовий діалог показав зниження на 28,6% з 21 зустрічі у 2022 році до 15 у 2024 році, що може свідчити про зменшення кількості контактів на міжурядовому рівні або про зміну фокуса взаємодії.

Контакти на найвищому та високому рівнях були активніші у 2023 році з 25 випадками, але знизилися до 8 у 2024, що показує зменшення на 68%. Міжпарламентський діалог спочатку покращився з 13 до 14 зустрічей від 2022 до 2023 року, але потім знизився до 9 у 2024, що є загальним спадом на 30,8%. Контакти на рівні міністерств закордонних справ знизилися з 15 у 2022 до 12 у 2024, проте з 2023 до 2024 року вони зросли на 50% [41].

Загалом, відзначається зниження інтенсивності діалогу на вищих рівнях при одночасному зростанні в міжурядовій і частково в міжпарламентській взаємодії. Це може відображати більшу потребу у фокусі на термінових, практичних аспектах двосторонніх відносин.

23 лютого 2022 року в Маріїнському палаці президенти України Володимир Зеленський, Польщі А. Дуда та Литви Г. Науседа підписали спільну заяву, що підтверджує підтримку Польщі та Литви надання Україні статусу країни-кандидата на вступ у Європейський Союз. В. Зеленський висловив вдячність

колегам за підтримку, особливо підкреслив важливість оперативного реагування Польщі, яка на той момент головувала в ОБСЄ, щодо скликання засідання Постійної ради ОБСЄ в умовах загострення конфлікту з Росією. Президент Польщі А. Дуда підкреслив підтримку України з боку Польщі та Литви у світлі російської загрози та засудив дії Росії, зокрема її рішення визнати незалежність угруповань на Донбасі. Президент Литви Г. Науседа заявив про несподіваність дій Росії та підтвердив підтримку України з боку Литви, обіцяючи активну підтримку України у її намірах приєднатися до ЄС [19].

23 серпня 2022 року Президенти України та Польщі, В. Зеленський і А. Дуда, відкрили Алею сміливості на площі Конституції в Києві, закладену до 31-ї річниці незалежності України. На Алеї будуть зазначені імена політичних лідерів, що підтримують Україну з початку повномасштабного вторгнення РФ. А. Дуда став першим іноземним лідером, чиє ім'я вказане на Алеї, як символ хоробрості та підтримки України. Він мав важливу роль у зміцненні обороноздатності України на початку агресії РФ, засудив дії Росії як порушення міжнародного права. Польща була однією з перших країн ЄС, яка прийняла мільйони українських переселенців, спростивши процедури перетину кордону та інтеграцію українців [8].

22 травня 2022 року відбулася зустріч Президента України В. Зеленського з Президентом Польщі А. Дудою у Києві. Обговорювалася історична підтримка України з боку Польщі, включно з допомогою Збройним Силам та українцям, які покинули домівки через війну. В. Зеленський висловив вдячність за роль Польщі в постачанні зброї та зміцненні українських військових потужностей. Також розглядалися питання, що стосуються дефіциту продовольства, зокрема можливості розблокування шляхів постачання українського зерна. Обговорювалися економічні відносини між двома країнами із запланованою зустріччю представників урядів для подальшого розвитку стратегічного партнерства. В. Зеленський наголосив на важливості відбудови України, звертаючись по підтримку до Європейського Союзу, США та інших союзників. Він висловив впевненість у перемозі та майбутньому членстві України в ЄС з

особливим визнанням ролі Польщі як ключового партнера в цьому процесі. А. Дуда вказав на незакінчену війну та потребу в міжнародній підтримці України, включаючи військову допомогу та ефективні санкції проти Росії, щоб зробити війну не вигідною для агресора. Він також зосередив увагу на відбудові України після війни [44].

22 травня 2022 року В. Зеленський оголосив про надання польському місту Жешув першої почесної відзнаки «Місто-рятівник» за їхню підтримку України. Жешув став прикладом для інших міст-партнерів, які допомагають Україні та її громадянам. У виступі в Верховній Раді України, разом з А. Дудою, В. Зеленський вказав на тісні зв'язки між українськими та польськими містами, а також народами, які розглядають одне одного як рідних. Обговорювалося впровадження спільного прикордонно-митного контролю та подальше створення єдиного кордону у майбутньому, коли Україна стане членом Європейського Союзу [9].

В. Зеленський також згадав про підтримку польських діячів культури, спорту та духовенства, які допомагають українцям, проводячи концерти та інші підтримувальні заходи. Польський Сейм ухвалив рішення, яке дозволяє українцям, змушеним тимчасово переїхати до Польщі, отримувати майже такі ж права, як і польські громадяни, включаючи проживання, роботу, навчання та медичне обслуговування.

В. Зеленський наголосив на необхідності прийняття аналогічного законопроекту у Верховній Раді України, щоб забезпечити взаємні права для громадян Польщі. А. Дуда підтвердив, що Польща продовжуватиме підтримувати Україну, підкреслюючи важливість нової дружби між народами обох країн. Він висловив надію на майбутнє членство України в Європейському Союзі та подякував українцям за їхню мужність та відданість свободі [9].

1 червня 2022 року у Києві відбулись українсько-польські міжурядові консультації, де було підкреслено значущість зміцнення стратегічного партнерства та розвитку взаємодії між Україною та Польщею. Сторони висловили готовність спільно працювати над припиненням російської агресії та

відновленням суверенітету України. Також обговорили важливість розслідувань злочинів, скоординованих Росією, і необхідність притягнення агресора до відповідальності [52].

В рамках співпраці з міжнародними партнерами, зокрема США, Великобританією, країнами ЄС та НАТО, було підтверджено готовність забезпечити безпеку в регіоні. Україна і Польща зосередили увагу на розробці спільних проєктів, зокрема у військово-технічній сфері, та плануванні інтенсивнішої допомоги Україні у військовій, фінансовій, та гуманітарній областях.

Було підкреслено важливість збільшення міжнародної підтримки, включаючи санкції проти Росії, та поглиблення двосторонньої співпраці. Значна увага була приділена взаємній відданості сторін щодо членства України у Європейському Союзі та НАТО. Обговорено необхідність підтримки України на міжнародних фінансових платформах і важливість спільної роботи у сферах кібербезпеки, дезінформації та регіональної продовольчої безпеки.

Додатково плани на майбутнє включали активізацію співпраці на українсько-польському кордоні, зокрема через створення спільних контрольно-пропускних постів та угод про спільний транзитний режим. Окреслено пріоритети для наступних засідань міжурядових комісій, з особливим наголосом на економічне та міжрегіональне співробітництво, а також на зближення народів обох країн [52].

1 червня 2022 року під час візиту Прем'єр-міністра Польщі М. Моравецького та його команди до Києва відбулось підписання Меморандуму про співробітництво в галузі національної пам'яті між Міністерством культури та інформаційної політики України та Міністерством культури та національної спадщини Республіки Польща [62]. Угоду підписали Міністр культури та інформаційної політики України О. Ткаченко та Віцепрем'єр-міністр, Міністр культури та національної спадщини Республіки Польща П. Глинський.

Меморандум спрямований на співпрацю в пошуках, ексгумації, похованні, відзначенні, легалізації, реконструкції та правовій охороні місць вшанування та

поховань. Згідно з документом, створено українсько-польську робочу групу, що складається з експертів та представників профільних установ обох країн, яку очолили заступники міністрів культури. Робота групи розпочнеться після тримісячного періоду від дати скасування воєнного стану в Україні, з першим завданням створити порядок, визначити компетенції та терміни подання заяв і розгляду справ у сфері національної пам'яті [62].

7 грудня 2022 року відбулося підписання Меморандуму про співпрацю між Апаратом Верховної Ради України та Канцелярією Сенату Республіки Польща у Вільнюсі, Литва. Учасниками церемонії були В. Штучний та А. Немчевський, які представляли свої відповідні організації, а також Р. Стефанчук і Т. Гродзький, очільники парламентів обох країн [2].

Цей документ має на меті зміцнення співпраці між парламентами, вдосконалення їхньої роботи через підвищення ефективності парламентського контролю та гармонізацію законодавства з європейськими стандартами. Він також передбачає розвиток міжінституційного діалогу та участь у проєктах ЄС і програмах технічної допомоги.

Згідно з Меморандумом дві країни співпрацюватимуть у передачі знань і досвіду у сферах європейської інтеграції, парламентського контролю, а також в адаптації та гармонізації національних законів. Це включає інтенсивний обмін інформацією та зміцнення потенціалу експертних служб парламентів, а також сприяння ролі національних парламентів у процесах євроінтеграції.

Документ також акцентує на розвитку співпраці між Дослідницькою службою Верховної Ради України та аналітичним управлінням Канцелярії Сенату Республіки Польща для зміцнення взаємодії та визначення нових можливостей для майбутньої співпраці, включаючи обмін візитами, інформацією та досвідом [2].

Київ та Варшава активно працюють над оновленням базового договору про добросусідство, який ще у травні 1992 року був підписаний на тлі нової політичної реальності визнання України незалежною державою. Необхідність його перегляду зумовлена зміненими умовами та новими викликами. Зокрема,

під час візиту президента Польщі А. Дуди до Києва у травні 2022 року, була висловлена ініціатива щодо оновлення цього документу, що має відбивати більш тісні відносини між країнами. Виступаючи перед українським парламентом, А. Дуда підкреслив важливість досягнення повноцінного членства України в Європейському Союзі [11].

Президент Польщі також наголосив на значенні історичного моменту, який формує новий вектор у польсько-українських відносинах, закликавши до створення нового договору про добросусідство. Цей документ повинен відображати зусилля та досягнення обох країн у різних сферах співпраці протягом останніх місяців. Серед іншого, А. Дуда вказав на потребу покращення інфраструктури, яка з'єднує дві держави, і зазначив, що польсько-український кордон повинен об'єднувати, а не розділяти країни.

Наразі договір 1992 року є більшою мірою декларативним, з обмеженим практичним впровадженням співпраці у ключових галузях, таких як торгівля, безпека, військова співпраця та гуманітарна діяльність. Щодо оновлення договору, цей новий документ міг би включати конкретніші положення, аналогічно до Єлисейського договору між Францією та Німеччиною, який сприяв регулярним візитам та консультаціям на високому рівні між політичними лідерами обох країн [11].

У Варшаві 19 вересня 2023 року заступник Міністра юстиції України І. Мудра підписала від імені України Протокол про внесення змін до Договору з Польщею від 24 травня 1993 року, який стосується правової допомоги та правових відносин у цивільних та кримінальних справах [38]. Це перший договір, що стосується міжнародного виконання покарань без позбавлення волі за вчинені кримінальні або адміністративні правопорушення. Він враховує потребу взаємного визнання та виконання судових рішень про покарання, такі як штрафи чи громадські роботи, особливо коли стягнення стосуються іноземців, які проживають за кордоном, і збільшується кількість українців, що перебувають у Польщі.

Протокол включає нову главу до чинного договору і запроваджує правовий механізм для співпраці між компетентними органами України та Польщі у сфері передачі виконання рішень, що стосуються непозбавлювальних покарань. Це важливо для забезпечення невідворотності покарання.

Текст Протоколу був розроблений з врахуванням європейських законодавчих актів щодо виконання рішень про кримінальні та адміністративні порушення. Церемонія підписання відбулася у приміщенні Міністерства юстиції Польщі за участю надзвичайного та уповноваженого посла України у Польщі В. Зварича. Повноваження на підписання Протоколу за Україну було надано Розпорядженням Президента України [38].

11 січня 2023 року у Львові президенти України, Литви та Польщі В. Зеленський, Г. Науседа та А. Дуда відповідно – підписали Спільну декларацію після другого саміту Люблінського трикутника. Президент України повідомив, що документ відображає ключові напрями політичної та гуманітарної співпраці, обговорені під час саміту [69].

Спільна декларація зазначає стратегічні напрями співпраці в межах Люблінського трикутника, зокрема підтримку з боку Литви та Польщі щодо набуття Україною членства в Європейському Союзі та Організації Північноатлантичного договору. Також в декларації відзначено намір обох країн продовжити підтримку України військовою, технічною та гуманітарною допомогою.

Декларація висловлює підтримку ініціативі Президента Зеленського щодо скликання Глобального саміту формули миру та створення спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії Росії проти України. Також вона підтверджує важливість розширення Чорноморської зернової ініціативи та продовження програми «Зерно з України» для зміцнення глобальної продовольчої безпеки [69].

6 травня 2024 року відбулося підписання меморандуму про співпрацю у сфері цифровізації між М. Федоровим, Віцепрем'єр-міністр з розвитку інновацій, освіти, науки та технологій – Міністром цифрової трансформації України, та К.

Гавковським, Віцепрем'єр-міністр – Міністром цифровізації Польщі. Згаданий документ закріплює спільні напрямки розвитку, включно з ІТ-індустрією, штучним інтелектом, електронним урядуванням та розширенням функціоналу платформ Дія та mObywatel [60].

М. Федоров висловив подяку за стратегічну підтримку Польщею цифрової інфраструктури України, зокрема за хостинг державних реєстрів, що дозволяє українцям безперервно отримувати електронні послуги. Він також відзначив постачання Польщею більше ніж 20 тисяч терміналів Starlink, які забезпечують зв'язок в Україні.

Під час візиту в Київ К. Гавковський наголосив на продовженні польської підтримки щодо користування зв'язковими терміналами, що має важливе значення для українських об'єктів критичної інфраструктури. Він також висловив переконання у необхідності розширення польсько-української співпраці та її вкладі у перемогу України у війні.

Обговорення питань захисту критичної інформації між віцепрем'єр-міністрами включало питання функціонування датацентру Державної податкової служби України в Польщі, який було побудовано на пільгових умовах, та резервного центру обробки даних, що використовується для збереження важливих систем Міністерства юстиції України, забезпечуючи безперервну роботу цифрової держави [60].

28 березня 2024 року Україна та Польща підписали меморандум про взаєморозуміння в галузі охорони здоров'я. Угода була затверджена Міністром охорони здоров'я України В. Ляшком та Міністром охорони здоров'я Республіки Польща І. Лещиною в ході зустрічі в міністерстві в Варшаві [59]. Меморандум передбачає співпрацю у сферах громадського здоров'я, модернізації медичної інфраструктури, міжнародного медичного партнерства, фармацевтики, спільної участі в програмах ЄС та підтримку розвитку транскордонних медичних послуг.

Міністри також обговорили створення єдиного регуляторного органу у фармацевтичній політиці, транскордонну медицину, продовження програми медичної евакуації та узгодження закупівлі ліків по процедурі ЄС через

Генеральний директорат Європейської Комісії з питань готовності та реагування на надзвичайні ситуації у сфері охорони здоров'я (HERA) [59].

Таким чином, аналіз даних за 2022–2024 роки показує, що кількість політичних зустрічей та контактів на вищому рівні між Україною та Польщею змінювалася протягом зазначеного періоду. У 2022 році відбулося 31 зустріч на рівні президентів, що свідчить про високу інтенсивність діалогу на початку російсько-української війни, але ця кількість знизилася до 6 у 2024 році, що може вказувати на перенаправлення фокуса на більш практичні аспекти співпраці. Міжурядовий діалог показав зниження на 28,6% з 21 зустрічі у 2022 році до 15 у 2024 році, що може свідчити про зменшення кількості контактів на міжурядовому рівні або про зміну фокуса взаємодії.

Загальний аналіз політичного співробітництва між Україною та Польщею у 2022–2024 роках відображає концентрацію на спільній підтримці України проти російської агресії, зусиллях з інтеграції України до Європейського Союзу та НАТО, а також на розширенні двосторонньої співпраці у військовій, технічній, економічній та гуманітарній сферах. Це співробітництво включає ініціативи, спрямовані на підвищення безпеки, підтримку у часи кризи, а також проекти, що забезпечують взаємне визнання та виконання правових норм, важливі для розвитку обох держав.

2.2. Українсько–польське міждержавне співробітництво у військовій сфері

17 лютого 2022 року Україна разом із Польщею та Великою Британією ініціювали новий тристоронній формат співпраці. Початкове анонсування цього проєкту було заплановане на початок лютого Д. Кулебою, однак затримка відбулася через захворювання на COVID–19 британської міністерки Л. Трасс. Після її приїзду в Київ Л. Трасс заявила про підтримку України з боку Великобританії та Польщі в захисті її суверенітету і територіальної цілісності. Цю ініціативу спершу озвучила Л. Трасс у січні того ж року в Австралії,

наголошуючи на необхідності синхронізації санкцій проти Росії в разі її агресії [30].

Л. Трасс першою анонсувала створення альянсу 21 січня, зазначивши про невивчені уроки історії Росією і потенціал жорстких санкцій у разі вторгнення. Ідея тристоронньої співпраці виникла в Україні та була підтримана колегами з Великої Британії та Польщі.

Тристоронній союз сприяє зміцненню стабільності та демократії в Україні і Європі, маючи глибокі історичні зв'язки та спільну історію протистояння загрозам. Серед заявлених цілей – підтримка Кримської платформи, кібер та енергетична безпека, зміцнення стратегічних комунікацій.

Хоча союз поки не визначено як відверто оборонний, він може містити елементи військової співпраці та взаємодопомоги, особливо у контексті протидії російській агресії. Україна розглядає цей та інші формати як можливості для декларування своїх інтересів і забезпечення підтримки.

Сполучене Королівство, зокрема, після виходу з ЄС активізувало свою роль на міжнародній арені, націлюючись на протистояння гібридним загрозам, і підтримку України, включно з військовою допомогою і збільшенням фінансової підтримки.

Для Польщі новий союз також є можливістю зміцнити свої позиції в ЄС та зовнішні зв'язки, а російська військова активність в Білорусі стала додатковим стимулом для зосередження на безпеці регіону [30].

3 червня 2022 року між Державним концерном «Укроборонпром» та польською оборонною компанією було досягнуто домовленості про створення першого спільного підприємства, що займатиметься виробництвом важкого озброєння для України. Цей документ був підписаний у контексті угод між урядами України та Польщі, що передбачають поглиблення взаємодії у сфері оборони. Зазначене підприємство буде займатися не тільки капітальним ремонтом та складанням важкого озброєння, але й виробництвом такого обладнання. Окрім того, підприємство ініціюватиме спільні наукові дослідження та розробки новітніх високотехнологічних зразків військової техніки [64].

7 червня 2022 року між Україною та Польщею було підписано оборонний контракт вартістю 2,7 млрд злотих (близько 650 млн дол.), який передбачає продаж Україні самохідних артилерійських установок Krab. Про це оголосили під час пресконференції на меткомбінаті “Стальова Воля”. Глава польського уряду М. Моравецький назвав цей контракт одним з найбільших оборонних контрактів на експорт за останні 30 років, зазначивши його важливість для боїв на сході України. За його словами, фінансування закупівлі зброї здійснюється за рахунок коштів від ЄС та з українського бюджету [42].

Віцепрем'єр-міністр, міністр державних активів Я. Сасін підкреслив рекордну суму цього контракту. Виробництво самохідних артилерійських установок Krab здійснюватиметься на заводі Huta Stalowa Wola, який є частиною Польської групи озброєнь. Виробнича потужність заводу складає 20–30 одиниць на рік.

Міністр національної оборони Польщі М. Блашак наголосив на ключовій ролі артилерії у війні проти України та зазначив, що Польща продовжуватиме розвивати артилерійський компонент своїх збройних сил. Він також згадав про високу оцінку українськими військовими ПЗРК Piorun, але нові поставки цих систем в Україну поки не підтверджені, оскільки замовлення ПЗРК здійснюватимуться для потреб польської армії [42].

У липні 2022 року Україна отримала від Польщі основні бойові танки PT–91 Twardy, які є частиною військової допомоги, спрямованої на протидію російській агресії. Інформацію про передачу цієї партії танків підтвердив голова Офісу президента України А. Єрмак. Техніка була доставлена для підсилення потенціалу Збройних Сил України. Додатково, речник Агентства озброєнь Польщі К. Платек вказав на постачання важкої бронетехніки, але не уточнив кількість переданих бойових машин. Загальна вартість озброєння, переданого Україні від Польщі до початку червня 2022 року, сягнула майже 2 млрд доларів [58].

29 листопада 2022 року в Польщі стартували навчання у рамках місії Євросоюзу EUMAM Ukraine, присвячені підготовці українських

військовослужбовців. Перший батальйон Збройних Сил України успішно пройшов атестацію, необхідну для участі в навчаннях. Місія має на меті забезпечити як індивідуальну, так і колективну професійну підготовку. Відповідно до планів, 15 тисяч українських військовослужбовців пройдуть навчання на території різних країн ЄС, а не в єдиному тренувальному центрі, що забезпечить спеціалізовану підготовку за різними напрямками.

Навчання координується віцеадміралом з Франції, Е. Блежаном, який очолює військове планування та проведення в рамках МРСС. Місія триватиме два роки та включатиме координацію з двосторонніми заходами держав-членів ЄС та іншими міжнародними партнерами для підтримки України. Значна частина навчань відбудуватиметься на території Польщі та Німеччини [66].

5 квітня 2023 року у Варшаві Президент України В. Зеленський та Прем'єр-міністр Польщі М. Моравецький підписали Лист про наміри співпраці, зокрема зосереджену на постачанні польської оборонної техніки в Україну. Угода включає закупівлю бронетранспортерів "Росомак", самохідних мінометів "Рак" та зенітно-ракетних комплексів "Перун" [47].

В. Зеленський, виступаючи перед ЗМІ, підкреслив, що ця співпраця має на меті не лише постачання техніки, а й загальне зміцнення оборонних здатностей як України, так і Польщі. Було оголошено про плани створення спільних підприємств для виробництва озброєння та боєприпасів, що вплине на оборонно-промисловий потенціал обох країн.

У ході офіційного візиту також було підписано Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством розвитку громад, територій та інфраструктури України та Міністерством економічного розвитку й технологій Польщі. Цей документ стосується співпраці у сфері відбудови України, що має на меті забезпечення не лише відновлення, а й економічне зростання обох країн, сприяння створенню якісних робочих місць та залученню польського бізнесу в Україну [47].

6 квітня 2023 року у рамках візиту Президента України В. Зеленського до Республіки Польща підписано угоду між одним із підприємств Концерну та

Polska Grupa Zbrojeniowa (PGZ S.A). Документ передбачає співпрацю у сфері виробництва танкових снарядів калібру 125 мм. Нове партнерство включатиме розгортання виробничих ліній для масового виготовлення боєприпасів [63].

У зв'язку з ризиком ракетних атак по українських виробництвах обрано польські місцевості для організації виробництва. У процесі розробки та виробництва боєприпасів залучені обидві сторони: Україна забезпечує передачу технологій та спеціалістів з відповідними компетенціями.

До того ж Укроборонпром уже започаткував виробництво 125-мм боєприпасів для танкових гармат у співпраці з країною членом Північноатлантичного альянсу, розширюючи своє співробітництво у військовій сфері з двома країнами-членами НАТО [63].

9 квітня 2023 року відбулося підписання угоди між українським державним концерном «Укроборонпром» та польською компанією «Polska Grupa Zbrojeniowa», за якою заплановано капітальний ремонт українських танків Т-64 на заводі Bumar-Łabędy у Глівіце, Польща. Завод Bumar-Łabędy є провідним підприємством у цій сфері [67].

Згідно з угодою, танки Т-64, а у майбутньому й танки Т-72 та РТ-91, які були передані Україні Польщею, підлягають обслуговуванню та ремонту на нових виробничих потужностях Bumar-Łabędy. Обговорюється також можливість обслуговування танків Leopard 2, що були передані Україні міжнародною коаліцією.

Представники обох країн висловили готовність до розширення співробітництва та створення спеціалізованого хабу для ремонту бронетехніки. Зокрема, вони акцентували на значущості регулярного технічного обслуговування та модернізації бронетехніки, що сприятиме підвищенню боєздатності українських військових сил та інтеграції України у виробничі ланцюжки країн-членів НАТО [67].

28 серпня 2023 року в Польщі провели курс з цивільно-військового співробітництва за стандартами НАТО, призначений для українських військових. Навчання організували на базі Центру підготовки до іноземних місій

польських Збройних сил з участю представників США, Великої Британії, Італії та Республіки Польща. У курсі брали участь військовослужбовці українських Цивільно-військового співробітництва ЗСУ з різних рівнів управління, від тактичного до стратегічного. Програма курсу включала вивчення планування та проведення цивільно-військових заходів, основи міжнародного гуманітарного права, процес прийняття військових рішень за стандартами НАТО, оцінювання стану цивільного середовища, розгортання та функціонування центрів цивільно-військового співробітництва, а також переймання міжнародного досвіду з цивільно-військової взаємодії та захисту цивільного населення у збройних конфліктах. Українські військові ознайомили міжнародних партнерів з особливостями цивільно-військового співробітництва в умовах російсько-українського конфлікту, поділилися власним досвідом і вручили пам'ятні подарунки організаторам. Учасники отримали міжнародні сертифікати про успішне проходження курсу [25].

21 вересня 2023 року відбулася публічна реакція Польського президента А. Дуди на коментарі прем'єр-міністра М. Моравецького щодо військової допомоги Україні, які були неправильно інтерпретовані. Президент підкреслив, що офіційна позиція полягає в тому, що Польща не планує передавати Україні озброєння, призначене для модернізації власної армії. Зокрема, мова йде про новітнє озброєння, що було закуплене за кошти на модернізацію, зокрема техніку з США та Південної Кореї, таку як танки Abrams та системи Patriot та HIMARS.

Проте, підписані контракти з Україною щодо військових поставок, наприклад, поставки самохідних артилерійських установок Krab, продовжують виконуватися. Також відбулася передача нових зенітних установок ZU-23-2CP та направлення спеціалістів компанії PGZ Service Orel для навчання українських військових основам ремонту та обслуговування цих систем [43].

13 лютого 2023 року в Польщі відбулася зустріч підкомітету військової поліції міжнародного об'єднаного координаційного комітету, що фокусується на військовому співробітництві та оборонній реформі. Участь у засіданні взяли представники військової поліції України та інших країн-членів НАТО [17].

Конференція проходила у Центрі досконалості Військової поліції НАТО у місті Бидгощ, Польща. Від України у заході брали участь офіцери Військової служби правопорядку Збройних Сил та представники Військового інституту Київського національного університету імені Т. Шевченка. Засідання також відвідали військові правоохоронці з Великої Британії, Данії, Литви, Латвії, Польщі, Німеччини та Швеції, а також інші представники Центру досконалості Військової поліції НАТО.

Основна мета зустрічі полягала у визначенні нових напрямків для реформування військової служби правопорядку Збройних Сил України відповідно до сучасних вимог та стандартів. Було обговорено підходи та кроки, необхідні для подальшого розвитку служби в контексті її трансформації у військову поліцію [17].

02 жовтня 2024 року Укроборонпром уклало угоди про співпрацю з чотирма західними зброярськими компаніями у сферах боєприпасів, безпілотних літальних апаратів, радіоелектронної розвідки та радіоелектронної боротьби. Угоди були підписані під час другого Міжнародного форуму оборонних індустрій, який зібрав представників приблизно 300 компаній із понад 30 країн. Зокрема, "Укроборонпром" підписав документи про співробітництво зі зброярськими компаніями зі Сполучених Штатів Америки, Франції та Польщі, що включає розробку та виробництво боєприпасів, спеціальної хімії, безпілотних комплексів, а також технологій радіоелектронної розвідки та радіоелектронної боротьби [24].

8 липня 2024 року між Україною та Польщею було укладено угоду про співпрацю у сфері безпеки, основним фокусом якої є залучення та підтримка розвитку оборонних промислових потенціалів обох держав. Угода ставить за мету зміцнення обороноздатності України, зокрема через розширення можливостей для української військової промисловості у контексті її інтеграції в оборонні структури НАТО та Європейського Союзу [56].

В рамках угоди передбачено, що Польща підтримає Україну у зусиллях інтеграції її оборонної промисловості до стандартів та рамок НАТО та ЄС, що

має важливе значення для оборонних перспектив України. Обидві сторони прагнуть визначити можливості для поглиблення оборонно-промислового партнерства, яке б сприяло взаємній комерційній та політичній вигоді.

Також важливим аспектом є розвиток співробітництва у сфері розміщення виробництва оборонної продукції, зокрема заохочення польських компаній розміщувати свої виробничі потужності в Україні та інтеграція українських підприємств у ланцюги постачання військової техніки та обладнання.

Крім того, розглядаються можливості для подальшого розширення обслуговування та ремонту військової техніки, що включає не тільки сучасні зразки озброєнь, але й радянську військову техніку. Учасники угоди зосереджують увагу на важливості космічної галузі, плануючи розробку спільних проєктів у цій сфері, а також працюють над зниженням наявних бар'єрів для промислового співробітництва [56].

Регулярний перегляд заходів, спрямованих на пом'якшення ускладнень у ланцюгах постачання важливої військової техніки та боеприпасів, є ще однією ключовою областю співпраці. Польща обіцяє співпрацю з Україною у сфері захисту інтелектуальної власності та технологій, в той час, як Україна вживатиме заходів для захисту цих активів.

Також угода включає активізацію двосторонньої співпраці у сфері контролю за міжнародними передачами озброєнь та зміцнення спроможності України управляти запасами стрілецької зброї та легкого озброєння. Завершенням стратегічних завдань угоди є трансформація оборонної промисловості України в потужний сектор, здатний забезпечити територіальну цілісність держави та її економічне відновлення, сприяючи тим самим миру і процвітанню в регіоні [56].

13 вересня 2024 року в Польщі почав діяти центр НАТО-Україна JАТЕС, що став першою спільною інституцією НАТО та України. Центр створено з метою підвищення спроможностей Сил оборони України та прискорення процесу вступу України до Альянсу. Рішення про його створення було ухвалене на саміті

НАТО у Вашингтоні у липні 2024 року і центр розміщено у місті Бидгощ у Польщі [71].

За словами заступника міністра оборони України С. Гайдера, спільний центр сприятиме не тільки впровадженню процедур та стандартів НАТО, але й обміну досвідом між Україною та Альянсом. На переговорах у Польщі участь взяли представники НАТО та вище військово-керівництво обох сторін, зокрема помічник генерального секретаря Альянсу Т. Гоффус та командувач Стратегічного Командування НАТО генерал Ф. Лавінь.

Сторони обговорили основні завдання центру, його структуру та функції керівного складу. Робота JАТЕС зосереджена на досягненні взаємосумісності безпекових і оборонних інституцій України з інституціями Альянсу, нарощенні аналітичної складової та підготовки кадрів. Офіційне завершення процесу створення центру заплановане на жовтень-листопад 2024 року.

За словами заступника міністра оборони України з питань європейської інтеграції О. Балануци, відкриття центру є кроком до інтеграції України в структуру Альянсу. На переговорах також було обговорено необхідність надання ресурсів від НАТО для реалізації заходів і розбудови інформаційно-комунікаційної мережі. Українська сторона передала список із 70 проєктів для спільної роботи та визначила пріоритетні з них для реалізації [71].

13 вересня 2024 року А. Сибіга та Р. Сікорський обговорили подальшу оборонну співпрацю, зокрема, ключові кроки для зміцнення України [1]. А. Сибіга під час прес-підходу висловив вдячність Польщі за незмінну військову та фінансову допомогу і відзначив початок реалізації 45-го оборонного пакета для України, який важливий для забезпечення українських воїнів та підтримки критичної інфраструктури. Міністр також наголосив на активній роботі над імплементацією безпекової угоди, підписаної лідерами України та Польщі, яка передбачає створення Українського легіону і передачу винищувачів для України. Він заявив про важливість обговорення використання польських засобів протиповітряної оборони для збиття ворожих ракет і дронів.

На шляху України до членства в ЄС та НАТО А. Сибіга зазначив про спільні інтереси країн та необхідність посилення санкцій проти Москви. Окремо він підкреслив використання заморожених російських активів для підтримки України. Глава МЗС вказав на значення розвитку прикордонної та логістичної інфраструктури, нарощування залізничного сполучення між столицями та підписання Угоди про спільні пункти пропуску, що сприятиме економічному розвитку і зменшенню блокувань кордону [1].

Таким чином, у 2022 році українсько-польське військове співробітництво зосередилося на реалізації кількох значущих ініціатив. У червні цього року «Укроборонпром» спільно з польською компанією оголосили про створення спільного підприємства для виробництва важкого озброєння. Невдовзі після цього було підписано контракт на 2,7 млрд злотих на постачання самохідних артилерійських установок Krab з заводу Huta Stalowa Wola, який входить до складу Polska Grupa Zbrojeniowa. Цей рік також відзначився підписанням угоди про співпрацю між Україною та Польщею у рамках проекту EUMAM Ukraine, спрямованого на підготовку українських військовослужбовців.

У 2023 році активність співпраці продовжилася через розширення виробничих зв'язків. Значним стало підписання додаткових угод між «Укроборонпром» та Polska Grupa Zbrojeniowa щодо виробництва танкових снарядів калібру 125 мм. Також цього року було узгоджено проведення капітального ремонту та модернізації танків Т-64 на заводі Bumar-Łabędy. Важливою подією стало відкриття спільних підприємств для виробництва озброєння та боєприпасів, яке було оголошено під час офіційного візиту Президента України до Варшави, де було підписано відповідні листи про наміри.

2024 рік приніс нові стратегічні ініціативи та угоди. На початку року відбулось відкриття центру НАТО-Україна JАТЕС у Бидгощі, що став важливим кроком до інтеграції України у військові структури НАТО. Ключова подія українсько-польського військового співробітництва – підписання безпекової угоди 8 липня, що зосередилась на залученні та підтримці розвитку оборонних

промислових потенціалів обох держав, а також розвиток інтеграції української військової промисловості в структури НАТО та ЄС.

2.3. Соціально–економічне та транскордонне співробітництво України та Польщі

У 2022 році Польща стала лідером за обсягами двосторонньої торгівлі з Україною серед країн Європи, зайнявши 23,1% від загального обсягу торгівлі. За період січень-жовтень 2023 року загальний оборот товарів між Україною та Польщею досяг 9 526,3 мільйона доларів США, що на 4,3%, або на 432,1 мільйона доларів менше, ніж за аналогічний період 2022 року. Вказаний період 2023 року показав зменшення експорту українських товарів до Польщі на 27,9%, склавши 4 077,3 мільйона доларів. Водночас обсяг імпорту товарів з Польщі зріс на 26,6% та склав 5 449,0 мільйонів доларів. Сальдо торгівлі товарами за цей період залишилося негативним для України, становлячи 1371,7 мільйона доларів [55].

Додаток А демонструє динаміку товарного експорту з України до Польщі за період січень-жовтень 2022–2023 років у тисячах доларів США. Загальний обсяг експорту у 2023 році знизився на 27,9% порівняно з попереднім роком, досягнувши 4 077 284,2 тисячі доларів. Найбільше зниження спостерігалось у категоріях зернових культур (–273 949,7 тис. дол. або 40,4% від попереднього року) та насіння та плодів олійних рослин (–259 755,2 тис. дол. або 31,5%). Водночас зростання експорту спостерігалось в категорії залишків і відходів харчової промисловості на 93 585,5 тис. дол. (145,1% від обсягу 2022 року) та в категорії цукру і кондитерських виробів (+20 851,3 тис. дол. або 171,9%). Динаміка інших категорій товарів показує в основному негативний тренд, зі зменшенням обсягів експорту порівняно з минулим роком.

Аналіз Додатка Б товарної структури імпорту з Польщі до України в період із січня по жовтень 2022–2023 років, базуючись на даних Державної служби статистики України, свідчить про значне зростання взаємної торгівлі між

країнами в контексті воєнних дій. Загальна вартість імпорту зросла на 26,6%, склавши 5,448 млрд доларів США у 2023 році порівняно з 4,303 млрд доларів США у 2022 році. Основне зростання імпорту припало на такі категорії товарів:

Мінеральні палива (Код 27). Імпорт мінеральних палив, включно з нафтою та продуктами її перегонки, виріс на 25,2%, що свідчить про стабільний попит на енергетичні ресурси в Україні.

– Транспортні засоби (Код 87). Значне зростання у сегменті наземного транспорту (на 49,8%) може відображати збільшений імпорт засобів для відновлення інфраструктури.

– Пластмаси та полімерні матеріали (Код 39). Зростання на 21,4% підкреслює потребу в матеріалах для будівництва та виробництва.

– Добрива (Код 31). Імпорт добрив збільшився на 52,2%, що є важливим для підтримки аграрного сектора країни.

– Ефірні олії (Код 33). Найбільше зростання у вартості імпорту (на 69,6%) серед аналізованих категорій, що може відображати зростаючий попит на продукцію хімічної промисловості.

Отже, аналізуючи динаміку товарного експорту з України до Польщі та імпорту з Польщі до України в умовах війни, можна сформулювати кілька важливих спостережень. З одного боку, ми бачимо зниження загального обсягу експорту з України, що свідчить про певні виклики, з якими стикається українська економіка, зокрема у сфері аграрного сектора та виробництва насіння олійних культур. Це може вказувати на перешкоди, які виникають через логістичні та інші складнощі, викликані війною [55].

З іншого боку, значне зростання імпорту з Польщі до України, особливо у таких критично важливих категоріях, як енергетичні ресурси, транспортні засоби, матеріали для будівництва та хімічна продукція, підкреслює зміцнення економічних зв'язків між країнами. Це зростання імпорту можна трактувати як позитивний момент у двосторонніх відносинах, який сприяє забезпеченню України необхідними ресурсами для відновлення та підтримки її економічної стабільності та розвитку в умовах війни.

Враховуючи ці тенденції, можна стверджувати, що економічне співробітництво між Україною та Польщею в умовах війни має як негативні, так і позитивні аспекти. Негативна динаміка експорту свідчить про труднощі, що виникають на шляху відновлення української економіки, але позитивні зміни в імпорті з Польщі вказують на ефективну підтримку та готовність Польщі допомагати Україні в цей складний час. Таким чином, економічне співробітництво, хоча й переживає певні складнощі, загалом сприяє підтримці української стабільності та зміцненню взаємовигідних відносин.

1 червня 2022 року у Києві під час українсько-польських міжурядових консультацій та в рамках візиту польського Прем'єр-міністра М. Моравецького було підписано Спільну декларацію між Міністерством фондів та регіональної політики Республіки Польща та Міністерством розвитку громад і територій України. Декларація зосереджена на міжмуніципальній та міжрегіональній співпраці в області регіонального розвитку громад, що має важливе значення для післявоєнної відбудови та зміцнення зв'язків між міністерствами двох країн [35].

2 червня 2022 року відбулося підписання меморандуму між Міністерством економіки України та Міністерством економічного розвитку і технологій Польщі, спрямованого на розробку інструментів, які б сприяли торгівлі між країнами. Ця угода покликана зміцнити економічні зв'язки через впровадження спрощень у торгівельних процесах, особливо акцентуючи на страхуванні постачань товарів та послуг [34].

Згідно з умовами меморандуму, було встановлено механізм забезпечення страхового покриття, що охоплює транспорт та вантажі, що імпортуються польськими компаніями до України. Польська експортна кредитна агенція KUKЕ є одним із ключових інструментів у цьому процесі.

Польща та Україна також розглядають варіанти урядових гарантій, включаючи можливість депонування коштів українським урядом на спеціальних рахунках або надання державних фінансових гарантій. Таке забезпечення створює додаткову безпеку для польських контрагентів, сприяючи розширенню економічної співпраці.

Польща є також основним центром для збору та пересилання гуманітарної допомоги інших країн до України, забезпечуючи половину всіх гуманітарних вантажів. Безпека торгівлі та транспорту забезпечена завдяки страховим механізмам, що дозволяє підтримувати стабільні та безпечні торговельні відносини між країнами навіть у складних умовах війни, відкриваючи Україні широкі перспективи доступу до ринків Європейського Союзу через Польщу [34].

20 червня 2022 року Чернігів та Жешув (Ряшів) офіційно стали містами-партнерами за результатами угоди, підписаної президентом польського міста К. Фійолеком і міським головою Чернігова В. Атрошенком. Процес укладання угоди здійснювався з активною участю обох міських рад, які одноголосно уповноважили своїх лідерів на ці дії. Очільник Чернігова В. Атрошенко активно виступав за угоду, висловлюючи вдячність за підтримку Польщі в умовах війни та наголошуючи на значенні цього партнерства для обох міст [65].

Додатково, у рамках церемонії, було встановлено барельєф герба Чернігова на будівлі ратуші Жешува, символізуючи зв'язок та єдність між містами. Обидва міські лідери висловили задоволення від укладеної угоди, відзначаючи її символічне значення як знак міцної підтримки та співпраці.

В. Атрошенко, через обмеження на перетин державного кордону, не зміг фізично бути присутнім на підписанні угоди, однак це не завадило процесу підтвердження угоди, який відбувався згідно з запланованим протоколом. Також обговорювалися питання потенційного використання польського досвіду в областях комунального управління та розвитку інфраструктури Чернігова [65].

30 червня 2022 року, між М. Лазебною, Міністром соціальної політики України, та М. Малонг, Міністром сім'ї та соціальної політики Республіки Польща, було підписано Політичну декларацію про захист прав дітей [61].

Польща прийняла на свою територію значну кількість українських дітей, серед яких багато сиріт та дітей без батьківського піклування. Багато з цих дітей було розміщено в прийомні сім'ї або влаштовано місцевими сім'ями. При цьому сторони визнали загрози, пов'язані з торгівлею дітьми та їх експлуатацією, а

також важливість дотримання усіх юридичних процедур щодо усиновлення, встановлених українським законодавством.

В контексті міжнародного права, обидві країни підтвердили свої зобов'язання згідно з Конвенцією ООН про права дитини, Гаазькою конвенцією та іншими міжнародними документами, які забезпечують захист прав дітей. Сторони також вказали на право українських дітей на тимчасовий захист згідно з Директивою Ради ЄС про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту, що надає їм певні права та захист під час перебування в Польщі.

Основні напрями співпраці, окреслені у декларації, включають: сприяння добровільному поверненню дітей до України після завершення воєнного стану, обмін досвідом та інформацією між відповідними органами обох країн, реєстрацію неповнолітніх у системі ІТС, гарантію надання правової допомоги та інформації українським дітям, а також забезпечення якісного догляду за дітьми, які переміщені на територію Польщі [61].

У серпні 2022 року Укрпошта разом з Поштою Польщі оголосили про розширення взаємодії, реалізувавши підписання меморандуму, що передбачає зміцнення співпраці в таких сферах як розвиток електронної комерції, спрощення логістики та митних процедур, створення спільних продуктів, включно з міжнародною доставкою і філателістичними випусками. Укрпошта, представляючи інтереси України на світовій арені в галузі поштово-логістичних послуг, підкреслює намір зміцнювати інтеграцію з європейськими країнами, полегшуючи логістику та підвищуючи ефективність експортних відправлень завдяки партнерству з Поштою Польщі [68].

Пошта Польщі, ставши ключовим транзитним хабом для міжнародних відправлень Укрпошти, сприяє забезпеченню сталої доставки з більшості країн світу до України, особливо в умовах війни. З початку конфлікту Пошта Польщі також відмовилась приймати посилки до і з Росії та активно допомагала Укрпошті, зокрема, передавши броньовані автомобілі для транспортування готівки, забезпечуючи гуманітарну допомогу та комп'ютерне обладнання для українських учнів, що перебувають у Польщі.

У рамках цього партнерства, Укрпошта запровадила спеціальні логістичні продукти, такі як програма «Посилка з домівки», що значно знизила вартість доставки до Польщі, а також спеціальні продукти для e-commerce, що полегшують транскордонну торгівлю між країнами [68].

У 2022 році в Польщі за ініціативи та підтримки Посольства України було здійснено понад 100 культурних проєктів. Ці заходи охоплювали презентацію української культури, підтримку українських культурних діячів у їх спротиві російській агресії, організацію благодійних акцій на допомогу Україні, відзначення важливих дат у спільній історії України та Польщі, демонстрацію солідарності між мистецькими середовищами обох країн, а також підтримку європейськими громадянами української боротьби проти російських окупантів [29].

Польща щороку стає майданчиком для проведення численних українсько-польських культурних заходів, які втілюються в життя за підтримки Українського інституту. Серед них – Дні української музики у Варшаві, фестиваль українського кіно «Ukraina! Festiwal Filmowy», Міжнародний театральний фестиваль «Близькі Незнайомі».

Крім того, Українсько-Польська Рада обміну молоддю активно реалізує проєкти за підтримки Міністерства молоді та спорту України та Міністерства освіти та науки Республіки Польща, зокрема у сферах вивчення спільного минулого, підтримки активної громадянської позиції молоді, поглиблення співпраці у технічній і галузевій освіті, зміцнення міжкультурного діалогу.

Архівні установи України та Польщі підвищують доступність архівних ресурсів, створюють електронні архіви, і розширюють договірну базу, що стосується архівного адміністрування. Співпраця Державного архіву Служби безпеки України, Архіву Інституту національної пам'яті Республіки Польща, та Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України зумовила опрацювання важливих архівних документів ХХ століття [29].

Значний внесок у культурно-гуманітарну співпрацю внесли міжнародні кінофестивалі, такі як «Warszawski Festiwal Filmowy», «Millenium Docs Against

Gravity», та «Ukraina! Festiwal Filmowy», демонструючи сучасний український кінематограф та привертаючи увагу до актуальних питань.

«Ukrainian Freedom Orchestra» у 2022 році у Варшаві став яскравим прикладом успішної культурної співпраці, спрямованої на підтримку України у боротьбі проти російської агресії, промоції української академічної музики та боротьбі з дезінформацією. Оркестр здійснив турне Європою та США, яке розпочалось концертом у Варшаві.

Центр сучасного мистецтва «Замок Уяздовських» у Варшаві провів найбільшу виставку сучасного українського мистецтва «Україна. Під іншим небом», де було представлено понад 200 робіт українських митців, створених під час російської агресії.

Виставка знищеної українськими силами російської військової техніки в Варшаві залучила увагу громадськості до захисту України від російської агресії та злочинних дій росії, підкреслюючи важливість міжнародної підтримки в цій боротьбі [29].

12 березня 2022 року Президент Республіки Польща А. Дуда ратифікував закон, спрямований на підтримку громадян України у зв'язку з воєнним конфліктом на їхній території. Закон набрав чинності з дати його опублікування у Віснику Законів Республіки Польща, але зворотна дія поширюється з 24 лютого 2022 року [18].

Документ встановлює спеціальні правила для легалізації перебування громадян України, які прибули в Польщу безпосередньо з зони конфлікту, а також для тих, хто має Карту Поляка та прибув разом зі своїми найближчими родичами. Ці правила також застосовуються до членів сімей українців, якщо вони не мають українського громадянства, але прибули з України через воєнні дії.

Згідно зі статтею 2 ухваленого закону, громадяни України, які в'їхали на територію Польщі на законних підставах в період з 24 лютого 2022 року, вважаються легально перебуваючими на території країни протягом 18 місяців.

Це також стосується дітей, народжених в Польщі від українських матерів, які в'їхали протягом цього терміну [18].

У випадку, якщо в'їзд громадянина України не був зареєстрований прикордонною службою під час прикордонного контролю, Головнокомандувач Прикордонної Служби може реєструвати їхнє перебування на території Польщі на основі заяви, поданої не пізніше ніж 60 днів з дня в'їзду. Громадяни України мають право працювати в Польщі під час їхнього легального перебування. Роботодавець має повідомити місцевий центр зайнятості через телеінформаційну систему praca.gov.pl про наймання українця протягом 14 днів після працевлаштування. Українці, чиє перебування визнано легальним, мають також право вести підприємницьку діяльність на рівних з поляками умовах, за умови отримання номера PESEL.

Дозвіл на тимчасове перебування може бути виданий на три роки, заяву на отримання такого дозволу можна подати не раніше 9 місяців з дня в'їзду, але не пізніше ніж за 18 місяців від 24 лютого 2022 року. Рішення воєводи щодо дозволу на тимчасове перебування є остаточним. Національна віза та інші типи віз, а також визнані документи перебування, що закінчуються під час або після 24 лютого 2022 року, будуть автоматично продовжені до 31 грудня 2022 року без видачі нових візових наклеюк чи зміни документів [18].

25 червня 2024 року відбулася публікація оновленого закону "Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави". Закон передбачає продовження легального перебування громадян України та окремих членів їхніх сімей, які прибули до Польщі після 24 лютого 2022 року, до 30 вересня 2025 року. Окрім того, дію національних віз, легальних посвідок на тимчасове проживання, а також можливість добровільного повернення, відповідно до частини 6 статті 299 та частиною 1 статті 315 Закону "Про іноземців" від 12 грудня 2013 р., також було продовжено до згаданої дати [20].

Закон включає положення, які забезпечують законність перебування громадян України в Польщі, надаючи їм можливість легалізації свого статусу та подальшого проживання. Це охоплює видачу документів, таких як "дозвіл на

толерантне перебування", та інших польських документів, що посвідчують особу. Одночасно, українським громадянам, які мають намір вести підприємницьку діяльність, полегшено процедуру отримання дозволів на тимчасове проживання за умовою ведення господарської діяльності на території Польщі, зареєстрованої в CEIDG.

Відповідно до останніх поправок до закону, громадяни України, які перебувають на території Польщі на законних підставах, можуть негайно подати заяву про надання номера PESEL, що є зміною від попереднього терміну в 30 днів. Заяви на отримання посвідки на проживання тепер приймаються виключно в електронній формі через онлайн-сервіс, що забезпечує більш ефективний та доступний процес [20].

31 березня 2023 року у Львові відбувся Форум партнерства "Польща – Україна", де учасники фокусувалися на обговоренні Програми транскордонного співробітництва Interreg NEXT "Польща-Україна" та плануванні спільної проєктної діяльності на програмний період 2021–2027. В рамках Форуму представлено широке коло учасників, включаючи високопоставлених урядовців та громадських лідерів обох країн [70].

На цьому заході М. Козицький, начальник Львівської ОВА, наголосив на важливості підтримки Польщею України під час військового конфлікту і висловив сподівання на подальше зміцнення співпраці між країнами, зокрема через створення нових робочих місць та інвестицій, що сприятимуть побудові європейської держави.

Генеральна консулка Республіки Польща у Львові Е. Дзвонкевіч акцентувала на генетичному зв'язку українців та поляків через спільну любов до свободи та обіцяла сприяти зміцненню економічних відносин. Вона виразила задоволення від міцності транскордонної співпраці та важливості збереження спільних цінностей, включаючи інвестиції та будівництво.

Транскордонне співробітництво Interreg (Польща – Україна) займає значне місце в соціально-економічному розвитку регіонів по обидві сторони кордону, відіграючи роль у реалізації проєктів зі значним інфраструктурним компонентом

і великим обсягом фінансування. Загалом програмою на Львівщині було або продовжується реалізація 53 проєктів на загальну суму приблизно 50 млн євро, що робить регіон найбільшим одержувачем фінансів серед українських регіонів.

На заході також планувалося обговорити розвиток та розбудову мережі пунктів пропуску на українсько-польському кордоні. На цей час на кордоні функціонує шість пунктів пропуску, з яких чотири з'єднують Україну з Підкарпатським воєводством, один з Люблінським воєводством і один є тимчасовою інфраструктурою на майбутньому пункті пропуску [70].

31 травня 2023 року у місті Перемишлі, Республіка Польща, відбулося офіційне відкриття програми транскордонного співробітництва Interreg NEXT Польща-Україна на період 2021–2027 років та старт першого конкурсу проєктних заявок в рамках цієї програми. Захід зібрав представників від установ, які беруть участь у реалізації цієї програми, включно з національними та регіональними органами влади обох країн, Європейської Комісії, а також представників реалізованих польсько-українських проєктів [50].

С. Гемберг, заступник голови ОДА, представляв Рівненську область, яка є однією з шести областей України, що беруть участь у цій програмі. Під час заходу учасники ознайомилися з результатами реалізації окремих проєктів попереднього фінансового періоду. Серед них – результати будівництва дороги поруч із новим пунктом пропуску, яке все ще триває, а також реконструкція Українського дому в Перемишлі та робота тренінгового центру для пожежників.

В рамках панельної частини заходу було презентовано результати 20-річчя співпраці між Польщею та Україною в контексті цієї програми, що підкреслило значення та вплив транскордонної взаємодії. Цей захід став першим з двадцяти запланованих заходів, які відзначатимуть ювілей співпраці.

В рамках оголошеного конкурсу проєктних заявок акцент був зроблений на два основні пріоритети: «Довкілля» та «Охорона здоров'я», що відображає ключові напрямки співробітництва для покращення якості життя населення прикордонних регіонів [50].

Програма Interreg NEXT Польща-Україна 2021–2027, затверджена Європейською Комісією 30 листопада 2022 року, націлена на підтримку транскордонних процесів розвитку в прикордонних територіях між Польщею та Україною. Програма охоплює прикордонні регіони обох країн, включаючи польські воєводства Підляське, Мазовецьке (лише Остроленцький і Седлецький субрегіони), Люблінське і Підкарпатське, а також українські області Волинська, Львівська, Закарпатська, Рівненська, Тернопільська та Івано–Франківська. Загальна площа цих регіонів становить 177 128 км², з яких 57% припадає на українську сторону та 43% на польську [49].

Європейський Союз виділив на реалізацію програми 235,9 млн євро, з яких щонайменше 214,4 млн євро призначені для фінансування проєктів. Загальний бюджет програми перевищує 262 млн євро. Цілі програми реалізуються через 6 основних пріоритетів: довкілля, охорона здоров'я, туризм, співпраця, кордони та доступність, і включають великі стратегічні інфраструктурні проєкти, регулярні проєкти та фонди малих проєктів.

На першому Конкурсі регулярних проєктів 2023 року Моніторинговий комітет Програми схвалив для співфінансування 20 проєктів з пріоритету охорони здоров'я та 44 проєкти з пріоритету довкілля [49].

Згідно з угодою про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Республікою Польща, соціальне співробітництво між двома країнами має глибокі корені та перспективи розвитку. Польща прийняла понад 1,6 мільйона осіб з України, які були вимушені виїхати внаслідок російської агресії, надаючи їм доступ до соціального забезпечення нарівні з громадянами Польщі. Обидві країни підтверджують готовність до подальшої співпраці з метою забезпечення добробуту дітей, евакуйованих з України до Польщі. Учасники домовилися обмінюватися досвідом та передовими практиками щодо вдосконалення системи соціального захисту, адаптації українського законодавства та політики у соціальній сфері до законодавства та стандартів ЄС. Польща також активно підтримує доступ громадян України до електронних комунікаційних послуг на території Польщі. Співпраця спрямована на покращення соціальної інтеграції

українців у польське суспільство та їхній вихід на ринок праці. Учасники погодилися на спільну роботу щодо створення можливостей для прийомних сімей з України, які тимчасово перебувають у Польщі. Крім того, Польща сприяє доступу українських дітей до освіти та охорони здоров'я. Соціальне співробітництво між Україною та Польщею є важливим елементом у зміцненні дружніх відносин та забезпеченні соціальної стійкості в регіоні [56].

Економічне співробітництво між Україною та Польщею є стратегічним напрямом, закріпленим в Угоді про співробітництво. Учасники сприятимуть взаємному економічному співробітництву, включно з торгівлею та інвестиціями, прагнучи забезпечити сприятливі умови для бізнесу. Обидві країни заохочуватимуть співробітництво між підприємствами та створюватимуть рівні умови для підприємців, а також підтримуватимуть використання фінансових механізмів для стимулювання економічної активності. Угодою передбачено сприяння розвитку співробітництва у сфері науки та технологій, а також у фінансових послугах, пов'язаних із ринками капіталу та страхуванням. Польща підтримуватиме Україну в її зусиллях щодо інтеграції в ЄС, надаючи досвід та експертні знання, особливо у сфері економічної трансформації та інституційної розбудови. Учасники також співпрацюватимуть у відновленні та відбудові України, зокрема в модернізації інфраструктури та промисловості. Економічне партнерство спрямоване на забезпечення сталого розвитку та процвітання обох країн [56].

Транскордонне співробітництво між Україною та Польщею відіграє ключову роль у посиленні регіональної стабільності та розвитку. Угодою передбачено продовження зусиль щодо розширення мережі взаємних транспортних сполучень та відповідної інфраструктури, включно з модернізацією прикордонної інфраструктури. Учасники зосередяться на модернізації залізничних та автомобільних шляхів, розвитку інфраструктури перевантажувальних терміналів та підвищенні ефективності митних і прикордонних служб. Співпраця також стосується забезпечення ефективного використання наявних транскордонних електроенергетичних та

телекомунікаційних інфраструктур. Учасники працюватимуть над покращенням взаємодії в управлінні кордонами для зменшення ризику нелегальної міграції та транскордонної злочинності. Крім того, передбачено зміцнення співробітництва між регіональними та місцевими інституціями, а також міжлюдських контактів для розвитку партнерства на місцевому рівні. Транскордонне співробітництво сприятиме не лише економічному зростанню, але й культурному обміну та зміцненню добросусідських відносин між двома країнами [56].

Таким чином, соціальне співробітництво між Україною та Польщею значно посилюється, особливо в контексті гуманітарної підтримки під час війни. Польща прийняла понад 1,6 мільйона українських громадян, надавши їм доступ до соціального забезпечення, освіти та охорони здоров'я на рівні з польськими громадянами. Були підписані важливі угоди та декларації, спрямовані на захист прав дітей, обмін досвідом у соціальній сфері та підтримку сімей, які опинилися в складних обставинах. Культурна співпраця проявляється через численні спільні проекти, фестивалі та виставки, що сприяють взаєморозумінню та зміцненню дружніх відносин між народами. Спільні зусилля у соціальній сфері сприяють інтеграції українців у польське суспільство та підвищують соціальну стійкість регіону.

Економічне співробітництво між країнами демонструє значний потенціал і продовжує розвиватися навіть в умовах війни. Польща стала лідером за обсягами двосторонньої торгівлі з Україною серед країн Європи, активно підтримуючи українську економіку. Підписано низку меморандумів та угод, спрямованих на сприяння торгівлі, страхуванню постачань та розвитку інструментів підтримки бізнесу. Співпраця у сферах науки, технологій та фінансових послуг сприяє економічній трансформації та інституційній розбудові України. Польща виступає ключовим транзитним хабом для українських товарів, забезпечуючи доступ до ринків ЄС та підтримуючи відновлення української інфраструктури.

Транскордонне співробітництво є важливим фактором регіональної стабільності та розвитку. Реалізуються спільні програми, такі як Interreg NEXT, спрямовані на модернізацію прикордонної інфраструктури та розвиток

транспортних сполучень. Увага зосереджена на покращенні залізничних та автомобільних шляхів, розвитку пунктів пропуску та підвищенні ефективності митних і прикордонних служб. Підписані угоди про партнерство між містами та регіонами сприяють розвитку місцевих громад та зміцненню економічних зв'язків.

Висновки до розділу 2

Дослідивши основні напрями співпраці України та Польщі в умовах повномасштабної війни можна зробити такі висновки:

1. За період 2022–2024 років політичне співробітництво між Україною та Польщею зазнало змін з акцентом на підтримку України проти російської агресії та зусилля інтеграції в ЄС та НАТО. Кількість вищих політичних зустрічей зменшилась з 31 у 2022 році до 6 у 2024, вказуючи на зсув фокуса на практичні аспекти співпраці. Міжурядовий діалог показав зниження на 28,6% з 21 зустрічі у 2022 році до 15 у 2024 році, що може свідчити про зменшення кількості контактів на міжурядовому рівні або про зміну фокуса взаємодії. Співпраця охоплювала ініціативи для підвищення безпеки, підтримки в кризові часи та проєкти, які забезпечують взаємне визнання правових норм, критично важливих для розвитку обох країн.

2. У 2022–2024 роках українсько-польське військове співробітництво значно активізувалось, що відображено у створенні спільних підприємств для виробництва озброєнь, включно з важким озброєнням та боєприпасами. Важливими кроками стали угоди на постачання артилерійських установок Krab та модернізація танків Т–64, а також підготовка українських військових через проєкт EUMAM Ukraine. Розширення виробничих зв'язків продовжилось у 2023 році, з особливим акцентом на виробництво танкових снарядів. 2024 рік приніс інтеграційні ініціативи, включно з відкриттям центру НАТО-Україна у Бидгощі та підписанням стратегічних безпекових угод, зорієнтованих на підтримку оборонного потенціалу та інтеграцію України в міжнародні військові структури.

3. Соціальне, економічне та транскордонне співробітництво між Україною та Польщею демонструє міцні зв'язки та взаємопідтримку, особливо в умовах війни. Польща забезпечила 1,6 мільйона українців соціальними гарантіями та інтеграцією через угоди та закони, що регулюють права та захист українських громадян. Економічно країни активно розвивають торгівлю та інфраструктуру, підкріплені меморандумами для полегшення бізнесу та доступу до ринків ЄС. Транскордонне співробітництво включає програми, як Interreg NEXT, що модернізують інфраструктуру і підвищують регіональну безпеку.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО МІЖДЕРЖАВНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

3.1. Проблемні аспекти двосторонніх відносин в умовах російсько-української війни

Останній рік виявився складним у польсько-українських відносинах. Попри те, що Польща продовжує підтримувати Україну в її конфлікті з агресором, яким є Росія, з 2023 року спостерігається ряд проблем, що ускладнюють ці двосторонні стосунки. Введення Польщею ембарго на українську сільськогосподарську продукцію, затримки у підписанні безпекової угоди, а також блокування кордону і висунення політичних ультиматумів з історичних питань призводять до тіні над партнерством між країнами.

Історія взаємодії між Польщею та Україною під час першого року повномасштабного вторгнення Росії свідчить про безпрецедентну підтримку з боку Польщі. Однак затягування війни спричиняє економічні виклики не лише для України, а й для Польщі. Загальноприйняті принципи стійкості, захисту свободи та демократії в регіоні іноді ігноруються в ім'я національних інтересів, що з погляду внутрішньополітичної динаміки є зрозумілим. Політичні рішення в обох країнах формуються під тиском виборців, що часто не до кінця розуміють глобальні виклики, які ставить перед Європою російська агресія [21].

Безперечно, без перемоги України неможливо досягнути стабільного миру в Європі. Росія, чиї інтереси суперечать демократичним і стабільним умовам в Європі, не зупиниться в Україні. Такі прості істини потрібно не лише постійно озвучувати, а й робити їх основою для реальних політичних дій, спрямованих на незмінну підтримку України в її боротьбі. На жаль, популізм в політиці часто стає перешкодою для такої підтримки.

Протягом 2022 року, в умовах повномасштабної війни та безперервних обстрілів російською стороною, польсько-українські відносини демонстрували виняткову злагоду [6]. Польща, відчувши безпосередню загрозу від Росії,

активізувала підтримку на різних рівнях. Своєю чергою, Україна успішно відбивала агресію, проводячи успішні контрнаступальні операції, завдяки яким вдалося звільнити значні території на Харківщині та Херсонщині. Російські війська були змушені відступити з північних регіонів України, що дозволило перейти до стадії оборони.

У 2022 році Україна стикнулася з надзвичайно складними викликами внаслідок загострення російської агресії. Наступного року, у 2023–му, відзначено суттєві зміни у воєнній тактиці російської сторони, яка активізувала наступальні операції, значно знижуючи ефективність української оборони. Водночас затримки в надходженні військової допомоги від Сполучених Штатів посилили уразливість України перед обличчям систематичних російських атак на об'єкти енергетичної інфраструктури, що сприяло просуванню ворожих сил вперед [21].

Цей період також виявився критичним для польсько-українських відносин, які почали демонструвати ознаки напруженості. Зокрема, після офіційного візиту Володимира Зеленського у Варшаву деякі польські аналітики та політичні діячі виступили з критикою, звинувативши українську сторону в «невдячності» за польську підтримку. Попри розгорнуту вдячність, яку висловлювали українські урядовці, парламентарі та громадянське суспільство, деякі представники Польщі вважали її недостатньою. Соціологічні опитування в Україні свідчили про значне зростання симпатій до Польщі, що було підкріплено ухваленням Верховною Радою спеціального закону «Про встановлення додаткових правових та соціальних гарантій для громадян Польщі, які перебувають на території України» [48].

Підтримка України з боку Польщі в умовах російсько-українського збройного конфлікту має значний вплив на дипломатичні та суспільні відносини обох країн. Роль Польщі як надійного союзника є критичною для ефективності української оборонної кампанії, особливо на східному фронті. Однак, співпраця не є однозначно позитивною у всіх аспектах, оскільки існують історичні

дисонанси, зокрема, стосовно подій 1940–х років ХХ століття, які продовжують викликати дискусії.

Перший рік повномасштабної війни привів до тимчасового мораторію на обговорення «Волинської трагедії» у польсько-українському діалозі, визнаючи критичну важливість України в стратегічному забезпеченні безпеки Польщі перед можливими агресіями Росії. Розуміння цієї взаємозалежності зміцнило підтримку Польщі, ставлячи на паузу менш важливі історичні питання [45].

З плином часу стало помітно звикання до війни, що зменшує гостроту сприйняття її трагічності як в Україні, так і за її межами. Це явище відчутне навіть у Польщі, де підтримка України, хоч і залишається на високому рівні, поступово відходить на задній план у порівнянні з внутрішньополітичними питаннями та передвиборчими кампаніями. Ревіталізація теми «Волині» у публічному дискурсі Польщі вказує на відновлення напруженості у двосторонніх відносинах, що може впливати на подальшу динаміку взаємодії між країнами.

У липні 2023 року, згідно з традицією, в Польщі відзначали 80–ту річницю волинських подій 1943 року, що на законодавчому рівні з 2016 року визначені як «геноцид, вчинений українськими націоналістами проти громадян Речі Посполитої», призначаючи день пам'яті на 11 липня. Очікувалось, що в контексті круглих роковин ці події знову активізуються в польсько-українських дискусіях, що, як виявилось, мало підстави.

На початку квітня 2023 року президент України В. Зеленський здійснив свій перший офіційний візит до Польщі після початку російсько-української війни. Візит мав значний символічний відтінок і був широко висвітлений у польських медіа. Натомість в Україні ця подія отримала менше уваги, але загалом відзначалася як значуща та символічна зустріч лідерів обох країн. Втім, у Польщі також з'явилися публікації, які вказували на відсутність заяв українського президента про волинські події 1943 року, які викликали певні очікування у польського суспільства [45].

У недавньому висловлюванні офіційного представника Міністерства Закордонних Справ Польщі, Л. Ясіни, відзначено певні очікування від

української сторони стосовно історичних подій на Волині. Л. Ясіна заявив, що від президента України, В. Зеленського, слід очікувати офіційного вибачення перед Польщею, оскільки держава Україна поки що не виконала цього кроку. Реакція українського посла у Польщі, В. Зварича, на цю заяву була швидкою та рішучою. Він зауважив, що будь-які спроби нав'язування позиції щодо обговорення спільного історичного минулого є неприйнятними, підкресливши важливість пам'яті, діалогу та взаєморозуміння у вирішенні історичних питань. Зварич також закликав до збереження поваги та стриманості у публічних висловлюваннях, особливо на тлі російської агресії проти України [45].

Обговорення, яке розгорнулося у польськомовних соціальних мережах, було активним, але не завжди конструктивним, що стосується питань пов'язаних із Волинню та роллю української влади в офіційному визнанні історичних подій. Влада Польщі не втручалася у ці дискусії, що дещо сприяло зниженню напруженості.

Візит голови Верховної Ради України, Р. Стефанчука, до Польщі, де він мав промову у сеймі, теж вплинув на цю дискусію. Р. Стефанчук згадав про наближення роковин трагічних подій на Волині, висловив співчуття родинам загиблих та подяку за збереження пам'яті, яка не закликає до помсти, але служить застереженням, що подібне не повториться. Його слова отримали різні оцінки серед польських політиків та публіцистів, деякі з них вважають це кроком до покращення діалогу, інші – критикують як недостатньо відповідальний підхід до волинської трагедії [45].

Тематика Волинської трагедії постає як одна з найбільш дискусійних в історичному контексті українсько-польських відносин, активно впливаючи на міжнародне сприйняття обох країн. Зазначена дискусія часто залишається аналізом подвійної ролі обох сторін як жертв та виконавців злочинних актів, що ускладнює об'єктивне вивчення історії. В контексті цього, Україна продовжує вшановувати УПА та ОУН, організації, що мали за мету виборювання національної незалежності, хоча Польща вимагає відмовитись від їх героїзації через їхню участь у волинських подіях. Обидві країни стикаються з необхідністю

ретельних наукових досліджень без політичного забарвлення для розуміння повного контексту подій, включаючи визначення кількості жертв та перевірку наявності прямих наказів на вчинення злочинів [45].

Рефлексія історичних фактів, в тому числі офіційне визнання злочинних дій, може стати значущим кроком у формуванні об'єктивного історичного нарративу. Засудження злочинів не повинно применшувати значення загальної боротьби ООН та УПА за незалежність України. Історична наука вимагає відмови від однозначного оцінювання подій, пропонуючи більш складний погляд на історичний процес.

У минулому українські лідери обмежувались нечіткими заявами про волинські події, що призводило до критики з боку Польщі, яка очікує більш чітких висловлювань про відповідальність ООН та УПА. Сучасна Україна, втім, не може відмовитися від вшанування історії цих організацій, так само як Польща має уникнути подання дій українців як виправданих «відплатних акцій» [45].

Заради переходу дискусії у конструктивний діалог обидві сторони мають відступити від однобокої риторики жертв та розглянути більш широкий контекст історичних подій, розглядаючи їх вплив на сучасні відносини та спільні виклики, такі як спадщина війни. Історичні питання повинні бути відокремлені від політичних кампаній, зважаючи на емоційний вплив, який вони можуть накладати на суспільство.

Вирішення історичних дискусій між Україною та Польщею має важливе значення для польської підтримки членства України в Європейському Союзі. Віцепрем'єр-міністр з національної оборони Польщі В. Косіняк–Камиш та глава польського уряду Д. Туск, відповідаючи на заяви міністра закордонних справ України Д. Кулеби, висловилися про необхідність розгляду польсько-українських історичних проблем [3].

В. Косіняк–Камиш критикував ставлення до Волинської трагедії, яке було продемонстроване під час виступу Д. Кулеби, називаючи його "неприйнятним" і акцентуючи на необхідності ексгумації та вшанування жертв для покращення майбутніх українсько-польських відносин. За словами В. Косіняк–Камиша,

відсутність розв'язування цієї проблеми та належного вшанування пам'яті жертв може перешкоджати членству України в ЄС. Подібну позицію підтримав і Д. Туск, який зазначив, що інтерпретація історичних подій та екзгумація мають вирішальне значення для побудови міцних двосторонніх відносин.

Під час пресконференції Д. Туск підкреслив, що згода Польщі на вступ України до ЄС залежить не тільки від вирішення торгівельних, прикордонних, правових та економічних питань, але й від культурних і політичних стандартів, які Україна повинна виконувати. Також Д. Туск наголосив на важливості об'єктивного аналізу історичних подій, стверджуючи, що правда і виважена оцінка минулого є фундаментальними для розвитку українсько-польських відносин [3].

Тема Волинської трагедії продовжує бути предметом інтенсивних дебатів і різних інтерпретацій з обох боків, причому польська сторона зосереджується на виключній відповідальності української сторони за трагічні події 1943–1945 років. Водночас українська сторона підкреслює спільну відповідальність і необхідність взаємних вибачень для примирення.

Цей історичний контекст часто експлуатується російською пропагандою в спробах дестабілізувати українсько-польські відносини, зокрема через маніпуляції та посилення емоційних реакцій.

Виникнення кризи у двосторонніх відносинах між Україною та Польщею було поглиблено через введення польським урядом ембарго на імпорт сільськогосподарської продукції з України. Ситуація ускладнилась унаслідок блокування Росією українських портів, що спричинило значні труднощі з експортом української зернової продукції. У відповідь Європейський Союз надав підтримку Україні, дозволивши транзит українського зерна через території держав-членів ЄС для подальшого експорту в Африку. Були також запроваджені заходи щодо безмитної торгівлі української продукції та скасування квот на перевезення для українських транспортних компаній, що сприяло розширенню експортних можливостей [45].

Ці преференції викликали роздратування серед польських фермерів та транспортних компаній. В результаті Польща запровадила обмеження на імпорт українського зерна, звинувативши Україну в тому, що замість транзиту через польську територію, українські підприємці нелегально реалізують свою продукцію на польському ринку. Польська сторона також висунула звинувачення щодо надходження до Польщі технічного зерна низької якості з України, що нібито спричинило падіння цін на внутрішньому ринку та завдало шкоди місцевим споживачам. Ці звинувачення не підкріплювалися доказами, проте вони активно поширювались у мас-медіа, створюючи негативний образ української продукції на польському ринку.

У зв'язку з економічними розбіжностями виникали публічні заяви політичних діячів, які часто включали непідкріплені докази обвинувачення. На конференції ООН у Сполучених Штатах В. Зеленський виступив з недипломатичними висловлюваннями на адресу Польщі, що вона підіграє Росії, це спровокувало напруженість не лише у польському політичному середовищі, а й серед громадян Польщі. Відповідно, польський прем'єр оголосив про призупинення військової допомоги Україні, аргументуючи це великими вже наданими ресурсами та необхідністю зміцнення власних оборонних потужностей [45].

Слід зазначити, що 2023 рік у Польщі був роком парламентських виборів, після яких уряд керівної партії "Право і Справедливість" було змінено на коаліцію опозиційних партій, які утворили більшість. Україна сподівалась, що зміна влади в Польщі покращить двосторонні відносини, що вже ставало традицією у випадку політичних змін (наприклад, реакція Польщі на зміну українського президента з Порошенка на Зеленського та очікування вирішення історичних суперечок).

Проте, наявні проблеми залишаються невирішеними. Починаючи від страйків польських перевізників і закінчуючи блокуванням кордону, що перешкоджає в'їзду українських вантажівок, українська економіка зазнала значних втрат. Блокада кордону також негативно вплинула на постачання

волонтерської допомоги для українських військових, що сповільнювало доставлення необхідних ресурсів. Окрім того, польська влада була змушена виправдовувати неправомірне знищення українського майна, зокрема незаконне висипання зерна з вагонів та вантажівок [45].

Розв'язання проблеми з блокуванням кордону відбулося у березні 2023 року. Аналізуючи дані про експорт товарів з Польщі до України, можна чітко простежити зниження обсягів цього експорту в період страйку фермерів і блокування кордону. Від цієї блокади постраждали не тільки українці, які перебували під постійними обстрілами, але й польські підприємці, чия продукція активно проникала на український ринок. Особливо примітним у цьому контексті є популярна в Польщі думка про те, що українські товари насичують польський ринок, хоча фактичні дані це спростовують. Проте попри наявність фактів, їх було недостатньо, щоб змінити ситуацію, і більшість політиків, включаючи урядову коаліцію, однозначно підтримували цю думку.

Всупереч тому, що Польща активно підтримувала Україну в рамках Європейського Союзу, 2023 рік також відзначився певною затримкою з боку Польщі у підписанні так званої безпекової угоди з Україною. Нова урядова коаліція, що прийшла до влади наприкінці попереднього року, також не поспішала з її підписанням. Узгодження тривали до саміту НАТО у Варшаві, де угоду було офіційно підписано.

Політолог та співзасновник Національної платформи стійкості та згуртованості О. Саакян висловив свою думку стосовно тріади викликів, які наразі спостерігаються у двосторонніх відносинах між Україною та Польщею. Він наголосив, що історичні, економічні та культурні аспекти мають визначальний вплив на сучасні взаємини між країнами [22]. За його словами, роль церкви, зокрема вплив Іоанна Павла II у 1990–х роках, ініціювала спроби обох націй до примирення та співпраці, з акцентом на необхідність ігнорування минулих конфліктів задля спільного майбутнього. З іншого боку, економічний аспект взаємин має свої труднощі, зокрема через відсутність збалансованого економічного зв'язку. Це, за його словами, породжує напругу, яка зберігається і

наразі. О. Саакян звернув увагу на третій аспект, який тісно пов'язаний з економічним зростанням Польщі, що відбувалося паралельно з процесами євроінтеграції та відсутністю глибокої економічної кризи у 2008 році. На його думку, це зростання відбувалося без суттєвої участі України, що позначається на сучасних взаємовідносинах. Загалом, аналітик акцентував на тому, що необхідність розв'язання цих викликів має бути усвідомленою, аби запобігти довгостроковим негативним наслідкам, які можуть вплинути не тільки на політичні, але й на соціально-економічні аспекти двосторонніх відносин [22].

Отже, на основі аналізу джерел виділимо основні проблемні аспекти: (див. рис. 3.1.)

Рис. 3.1 – Проблемні аспекти двосторонніх відносин в умовах російсько–української війни

Джерело: розроблено автором на основі [6;21;45]

Економічні конфлікти через сільськогосподарську продукцію. Введення Польщею ембарго на імпорт української сільськогосподарської продукції спричинило значні напруження у двосторонніх відносинах. Польські фермери висловили невдоволення через падіння цін на внутрішньому ринку, звинувачуючи українське зерно у перенасиченні ринку. Це призвело до

блокування кордону та страйків, що негативно вплинуло на українську економіку та постачання волонтерської допомоги. Попри відсутність доказів щодо низької якості українського зерна, звинувачення активно поширювалися у польських ЗМІ. Конфлікт підкреслив необхідність збалансованих економічних відносин та спільного вирішення торгівельних суперечок.

Історичні суперечки навколо Волинської трагедії. Тема Волинської трагедії залишається однією з найбільш чутливих у польсько-українських відносинах. Польща очікує від України офіційного вибачення та визнання відповідальності ОУН і УПА за події 1943–1945 років. Україна, своєю чергою, вшановує ці організації як борців за незалежність, що ускладнює діалог. Висловлювання політиків з обох сторін часто призводять до ескалації напруженості. Відсутність конструктивного підходу до спільного вивчення історії заважає подальшому розвитку взаємин.

Вплив політичного популізму та внутрішньої політики. Політичний популізм у Польщі та Україні негативно впливає на двосторонні відносини. Прагнення політиків задовольнити короткострокові електоральні інтереси призводить до ігнорування стратегічних цілей партнерства. Виборчі кампанії та внутрішньополітичні питання відсувають на другий план важливість підтримки України у війні з Росією. Популістські заяви та дії сприяють зростанню напруженості та недовіри між країнами, що перешкоджає ефективній співпраці у сфері безпеки та економіки.

Затримки у підписанні угод. Як приклад, попри критичну роль Польщі як союзника України, спостерігаються затримки у формалізації безпекового співробітництва. Відкладання підписання безпекової угоди викликало питання щодо надійності партнерства. Новий уряд Польщі не поспішав з ратифікацією, що могло бути пов'язано з внутрішніми політичними процесами. Це створило невизначеність у стратегічному плануванні оборони України. Лише під час саміту НАТО угоду було офіційно підписано, але затримка вже вплинула на відносини.

Російська агресія та її вплив на відносини. Тривала російська агресія проти України не тільки створює безпосередню загрозу, але й використовується для дестабілізації українсько-польських відносин. Російська пропаганда експлуатує історичні та економічні суперечки, посилюючи емоційні реакції та напруженість. Популістські заяви та недостатня координація між країнами грають на руку агресору. Відсутність єдності та взаєморозуміння між Україною та Польщею послаблює їхні позиції перед спільними викликами. Необхідність спільного протистояння російській загрозі вимагає подолання внутрішніх конфліктів.

3.2. Перспективи розвитку українсько-польського міждержавного співробітництва

Напруженість у відносинах між Польщею та Україною, пов'язана з блокадою кордонів та розбіжностями у трактуванні історичних подій, не заважає оцінювати ці відносини як позитивні. За даними на кінець 2023 року, у Польщі проживає кілька мільйонів громадян України, яким було видано ідентифікаційні номери PESEL та забезпечено доступ до безплатних медичних послуг. Згідно зі статистикою цього ж року, понад 30 000 українців заснували власні підприємства в Польщі, причому кожне десяте нове підприємство, відкрите у країні, належить українцям. Відбуваються візити ключових політиків обох країн у сусідні держави. Крім візиту Прем'єр-міністра Польщі Д. Туска до Брюсселя, у 2024 році значущими будуть візити А. Шептицького, заступника державного секретаря Міністерства науки та вищої освіти Польщі, та П. Ковалю, голови Комітету з іноземних справ польського парламенту, до України [78].

Також реалізуються ініціативи, такі як взаємна підтримка у цифровізації та спільні економічні форуми. Найближчим часом основна увага має бути приділена пошуку спільних рішень щодо проблеми блокади кордонів між двома країнами. Після закінчення війни, зусилля необхідно направити на допомогу у відновленні України, приділяючи подальшу увагу історичним розбіжностям у політиці.

Відновлення України стало одним з пріоритетів українського уряду. У квітні 2022 року, згідно з указом президента №266/2022, було створено Національну раду з відновлення наслідків війни, до складу якої увійшли 24 робочі групи за відповідними напрямками [57]. У тому ж році було представлено перший проєкт Національного плану відновлення, реалізація якого оцінюється в 750 мільярдів доларів.

Президент України В. Зеленський підкреслив, що Польща буде серед ключових партнерів у відновленні України. Акцентуючи на важливості Польщі серед партнерів, він зазначив, що з вигнанням російських агресорів з території України відкриваються можливості для подальшого спільного економічного розвитку.

Під час свого першого візиту в Україну після обрання прем'єр-міністр Польщі Д. Туск оголосив про призначення П. Ковалю Спеціальним уповноваженим у справах реконструкції України. До цього Я. Емілевич виконувала аналогічні функції як уповноважений з питань допомоги з метою розвитку. Проте призначення окремої особи на таку посаду, як це було зроблено у США, Франції, Чехії та інших країнах-партнерах, є важливим кроком, який дозволить проводити системну корекцію проєктів реконструкції та активізувати нові процеси [78].

П. Коваль відзначив, що Польща надасть спеціальне страхування для свого бізнесу під час війни, направить інвестиційні кошти зі спеціалізованих установ у проєкти малих фірм, а з Bank Gospodarstwa Krajowego – у великі фірми. Основні галузі, які цікавлять польських представників, – це будівництво, інфраструктура (серед великих проєктів вони назвали будівництво автомагістралі та нафтопроводу Одеса–Броди–Гданськ), а також енергетика.

У Національному плані відновлення України визначені конкретні ініціативи, пов'язані з Республікою Польща. Зокрема, великий інфраструктурний проєкт в програмі № 9 "Логістика і зв'язок" передбачає початок будівництва "вантажного коридору" до Клайпеди через Польщу. Крім того, програма "Посилення стійкості інтегрованої енергетичної системи" включає розвиток

мереж в Польщі. Національна програма № 13 "Модернізація системи охорони здоров'я для зміцнення людського капіталу" базується на досвіді та показниках Польщі, що вимагає тісної співпраці з цією країною в даному напрямку [40].

Варто зазначити, що інфраструктурні проекти, визначені у плані реконструкції, які пов'язані з Польщею, можуть бути інтегровані в деякі відповідні пріоритетні проекти Ініціативи трьох морів (3SI). Зокрема, це стосується проекту "Диверсифікація джерел постачання газу та інтеграція газової інфраструктури в регіоні трьох морів", який включає реалізацію проекту Baltic Pipe і прикордонних відносин між Республікою Польща та Україною. Крім того, Україна зможе приєднатися до польської частини транзитної магістралі Via Carpatia, яка має на меті з'єднати країни Південно-Східної Європи. Також, в рамках реконструкції компанії можуть використовувати такі інфраструктурні проекти, як з'єднання Дунай – Одер – Ельба, Rail Baltica і вантажний коридор Amber Rail.

Програма відновлення чистого та безпечного довкілля, як частина плану відновлення України передбачає заходи щодо відновлення та реконструкції довкілля України. Польща демонструє хороші показники переходу на зелену електроенергію (зараз 20% від всього виробництва), що робить її потенційною територією для партнерства в рамках сталого розвитку між країнами [40].

Відповідно до спеціалізації провідних компаній, які виявили інтерес до участі у відновленні України (участь у відповідних форумах, виставках, конференціях, що детально викладено у додатку), можна визначити наступні основні напрямки:

– Архітектура та будівництво: мережа експертів у галузі архітектури, індивідуальні модульні будівлі різного призначення (житло, офіси, лікарні, школи тощо); будівництво сталевих павільйонів; виробництво сучасних модульних будівель різного призначення; виробництво димарів, печей і комплексних рішень для вентиляційних систем; виробництво верстатів для обробки сталевих листів, стінових панелей, світлових люків.

– Виробництво та обробка: ливарне виробництво та механічна обробка алюмінію, латуні, бронзи; виробництво опалювальних місткостей, місткостей для хімічних добавок, цехових та складських місткостей, водонагрівачів; виробництво газового опалювального обладнання; виробництво димарів, печей і комплексних рішень для вентиляційних систем; виробництво машин для обробки; виробництво та продаж машин та обладнання для сільського господарства, комунального господарства та транспортної галузі.

– Інфраструктура та комунальне господарство: інноваційні покрівельні та гідроізоляційні системи; гнучкі трубопровідні системи для гарячого та холодного водопостачання; сифони, сходи; помпове обладнання, вироби для стічних вод і дощової води; вироби для каналізації; компресори, повітродувки, контролери; комплектні мобільні та стаціонарні бетонні заводи, бетономішалки, шнекові конвеєри, фільтри, поворотні та задвижки, деталі для змішувачів всіх виробників.

– Хімічна продукція: косметична хімія, хімія для майстерень, клеї та герметики.

– Логістичні послуги.

– Системи безпеки [40].

Такі компанії також можуть брати участь у програмах, оголошених у плані реконструкції, наприклад, у програмі «Відновлення та модернізація соціальної інфраструктури». Зокрема, вони могли б займатися встановленням газових котлів для автономного опалення громадських будівель, встановленням теплових насосів для опалення та охолодження громадських будівель, консервацією пошкоджених будівель та іншими суміжними напрямками.

Польща відіграє важливу роль як партнер у проведенні заходів найвищого рівня для відновлення України. 5 травня 2022 року Польща разом зі Швецією організувала на Національному стадіоні у Варшаві Міжнародну конференцію донорів високого рівня для України. У заході взяли участь лідери держав та урядів, а також представники міжнародних організацій. Ця конференція стала

першою у своєму роді, спрямованою на координацію зусиль з надання допомоги Україні [78].

Після цього Польща брала участь в інших заходах, таких як Міжнародна конференція з реконструкції України в липні 2022 року в Лугано і в Лондоні в червні 2023 року. Ці конференції стали продовженням серії заходів, яка розпочалася у Лондоні у 2017 році як Міжнародна конференція з реформ в Україні.

У Варшаві під патронатом Міністерства енергетики України та у співпраці з Міністерством розвитку та технологій Польщі вже відбулись чотири конференції «Rebuild Ukraine powered by energy». Метою цих офлайн-платформ є об'єднання проєктів реконструкції, матеріалів, технологій, обладнання та інвестицій, необхідних для відновлення економіки України, руйнованої війною. Особлива увага приділяється інфраструктурі, промисловості, енергетиці та житлу. Наступний захід заплановано на 13–14 листопада 2024 року.

Також проводиться Міжнародна виставка-конференція «Rebuild Ukraine: health & rehabilitation» з метою реабілітації людського потенціалу та відновлення медичної інфраструктури. Реконструкція цієї інфраструктури у найближчі роки оцінюється в \$16,4 млрд. Наступна, вже третя подібна виставка, запланована на 24–25 червня 2024 року [78].

Ці проєкти служать основними майданчиками для обговорення співпраці України та Польщі у контексті реконструкції та створюють можливості для обміну ідеями, пошуку нових контактів та планування проєктів безпосередньо на рівні зацікавлених сторін. Це включає взаємодію з місцевими громадами, які представлені зі своїми делегаціями та визначеними потребами у реконструкції (наразі у павільйоні представлено 26 громад).

Один із перевірених форматів відновлення України передбачав патронат країн-партнерів над регіонами, які постраждали від російської агресії. Крім фінансування інфраструктурних та відновлювальних проєктів, ці країни мали ділитися своєю експертизою та досвідом своїх компаній. З–поміж 30 країн Польщі запропонували опікуватися певним регіоном, а разом з Італією їй

доручили Донецьку область. За словами народного депутата України К. Рудик, це пов'язано з тим, що Донецька область є «найскладнішим регіоном», тому українська влада бажала спиратися на Польщу, яка знає, що таке відновлення після війни [78].

У цьому контексті між сторонами виникло непорозуміння, оскільки Польща з самого початку висловила бажання зробити свій внесок у відновлення Харківської області. На початку березня 2024 року польські представники заявили про намір активізувати свою участь у відновленні Харківської області та посилити співпрацю у вже реалізованих у регіоні проектах.

Проте, формат активізації роботи з місцевими спільнотами є ефективним. Так, Житомир уклав угоду про співпрацю з Метрополією польських міст та отримує допомогу від міст-побратимів Гданська, Гдині та Сопота. Серед визначених пріоритетів – комунальна сфера, підтримка енергетичних систем, досвід освоєння європейських інвестицій [78].

У липні 2023 року відбувся Форум українських та польських міст з метою залучення польських міст до відновлення України. Декларацію про співпрацю з польськими містами підписали представники українських міст Кривий Ріг, Запоріжжя, Маріуполь, Херсон, Кропивницький, Краматорськ та Покровськ.

У червні 2023 року після підриву Каховської ГЕС росіянами Польща взяла під свій контроль затоплений населений пункт Інгулець у Херсонській області. Загалом формат реконструкції цього населеного пункту залишається перспективним напрямком співпраці, оскільки дає можливість Польщі, як країні-донору, застосовувати власний підхід до процесу, безпосередньо його контролювати та ефективно розпоряджатися ресурсами у спілкуванні з місцевими владними структурами [78].

У квітні 2023 року під час зустрічі з міністром освіти О. Лисовим Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Польща в Україні Б. Цихоцький запевнив у готовності Польщі відновити пошкоджені та зруйновані освітні заклади. За даними порталу saveschools.in.ua, наразі російські війська повністю знищили 365 освітніх закладів в Україні, а 3798 зазнали пошкоджень [36].

Однією з причин, чому Польща прагне зберегти провідну роль у процесі реконструкції, є її статус основної транзитної країни для України, і ця позиція, ймовірно, збережеться найближчими роками. Багато проєкт реконструкції, зокрема реалізованих у співпраці з іншими країнами ЄС, будуть прямо пов'язані з Польщею.

На сьогодні Польща належить до лідерів у наданні фінансової допомоги Україні. За даними Кільського інституту світової економіки, загальна сума зобов'язань складає 4,341 млрд євро, що займає 7-ме місце у світі. Це становить 0,675% ВВП країни, причому значна частина цієї допомоги є військовою (3,036 млрд євро), за нею слідує фінансова (0,959 млрд євро) та гуманітарна допомога (0,347 млрд євро) [78].

Реконструкція України стала ключовою сферою українсько-польської співпраці. Протягом двох років з моменту початку повномасштабного вторгнення, Польща активно долучилася до численних проєктів з відновлення, які включають допомогу у реконструкції міст та сіл на звільнених територіях. Щоб підкреслити значення цієї співпраці, уряд Польщі призначив спеціального представника з питань відновлення України. Щобільше, Національний план відновлення України включає проєкти, що реалізуються за участю Польщі. Польські зацікавлені сторони проявили активний інтерес до цього процесу, беручи участь у відповідних виставках. Представники різноманітних галузей, таких як архітектура та будівництво, виробництво та перероблювання, інфраструктура та комунальні послуги, активно включені в цей процес.

Оцінки збитків, завданих російським вторгненням в Україну, відрізняються у вітчизняних та закордонних організацій. Вартість відновлення варіюється від 486 мільярдів доларів США, за оцінками Світового банку, до 750 мільярдів доларів США, за оцінками українського уряду, та може зростати в міру розвитку військових дій. Така драматична ситуація породжує як можливості, так і виклики для українських учасників відновлювального процесу. Далі розглянемо труднощі та можливості, які можуть виникнути в контексті українсько-польського співробітництва.

Можливості в короткостроковій перспективі включають надання негайної гуманітарної допомоги Польщею для задоволення термінових потреб у таких сферах, як житло, харчування та медичне забезпечення, особливо в регіонах, постраждалих від конфлікту. Польща може запропонувати експертизу та ресурси для аварійного ремонту інфраструктури, що включає відновлення доріг, мостів і основних комунальних служб, а також організацію навчань та програм підвищення кваліфікації для українських фахівців, залучених у відновлювальні проєкти.

У довгостроковій перспективі, значна кількість українських біженців у Польщі може бути важливими учасниками співпраці в рамках реконструкції, участь у спільних проєктах може зміцнити економічні зв'язки між країнами, сприяючи зміцненню безпеки та стабільності. Польща може відіграти важливу роль у довгостроковій реконструкції та модернізації інфраструктури України, включаючи дорожню мережу, залізничні комунікації, енергетичні та комунальні системи, використовуючи свій досвід для підтримки сталого розвитку та економічного зростання. Важливою є також інвестиція у ключові сектори економіки, як-от виробництво, технології та відновлювані джерела енергії, що може сприяти інноваціям та диверсифікації економіки України [78].

Проблематика відновлення є різноманітною: вона варіюється від триваючих воєнних дій і ракетних обстрілів до політичної боротьби як в Україні, так і в Польщі.

На короткострокові проблеми можна вказати як на ризики безпеки: участь у реконструкційних роботах у зонах конфлікту в Україні створює небезпеку для польського персоналу та активів. Ефективне управління питаннями безпеки, включаючи ризики насильства та нестабільності, є критично важливим для забезпечення безпеки та ефективності відновлювальних робіт. Проблеми корупції та управління також є серйозними: корупція та управлінські недоліки в Україні або Польщі можуть стати безпосередніми перешкодами для ефективних відновлювальних зусиль. Забезпечення прозорості, відповідальності та чесності у розподілі та управлінні відновлювальними фондами важливе для мінімізації

корупційних ризиків та максимізації впливу допомоги. Логістичні обмеження, які Польща може зіткнутися у короткостроковій перспективі, також включають складнощі у доставленні гуманітарної допомоги та мобілізації ресурсів для проєктів в Україні. Обмежена транспортна інфраструктура, бюрократичні бар'єри та проблеми з координацією можуть перешкоджати своєчасне доставлення допомоги та реалізації проєктів [78].

Політичні вибори в Польщі та внутрішньополітична боротьба вже мали негативний вплив на українсько-польські відносини з української думки. Питання відносин з Україною може бути нераціонально використане політиками для підвищення власного рейтингу та залучення виборців.

На довгострокову перспективу важливим є питання конкуренції з іншими глобальними гравцями. Після завершення активних бойових дій в Україні відновлення країни стане дуже привабливим проєктом для великих світових гравців, зацікавлених як в інвестиціях, так і у наданні свого досвіду. Багато країн, включаючи Туреччину, Японію, США, Канаду, Великобританію, країни ЄС та інші, уже виявили свої амбіції. Роль Польщі у відновленні України залежатиме від переваг співпраці та умов, які вона зможе запропонувати для виграшу у конкуренції з іншими країнами [78].

Польща має значні можливості для участі у відновленні України, що обумовлено її стратегічним розташуванням, історичними зв'язками та досвідом. Участь у відновленні України відкриває як короткострокові, так і довгострокові перспективи, зокрема розвиток інфраструктури, інвестиції та спрощення торгівлі, передачу технологій, гуманітарну допомогу та культурний обмін. Проте такі проблеми, як ризики безпеки, корупція, обмеженість ресурсів, політична чутливість та необхідність довгострокової стійкості, потребують обережної навігації та координації. Ефективно розв'язувати ці проблеми та використовуючи наявні можливості, Польща може зробити цінний внесок у зусилля з відновлення України, сприяючи економічному зростанню, стабільності та співпраці у регіоні. Щоб успішно залучити польських зацікавлених сторін, Україна має запропонувати відповідні умови та можливості для бізнесу [78].

З метою активізації українсько-польської співпраці в контексті відновлення України, заснованої на комплексному аналізі, можна надати наступні рекомендації див. табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Рекомендації для активізації українсько-польської співпраці

№	Рекомендація	Опис
1	Зниження напруженості в відносинах і перехід до прагматичної політики	Політика має базуватися на взаємній вигоді та діалозі.
2	Використання досвіду європейських країн у зміцненні добросусідських відносин	Застосування практик, засвоєних під час поліпшення відносин між Францією і Німеччиною та Німеччиною і Польщею, для подолання конфліктних моментів на основі відданості європейській інтеграції та взаємній довірі.
3	Підтримка Польщею вступу України в ЄС та НАТО	Європейська та євроатлантична інтеграція України як частина відновлення країни до статусу сучасної європейської держави, зміцнюючи лідерські позиції обох країн на східному фланзі ЄС та НАТО.
4	Боротьба з корупцією і використання прозорих механізмів	Обидві сторони мають прагнути до ефективної боротьби з корупцією, використовуючи прозорі механізми та створюючи конкурентоспроможні та справедливі умови для всіх учасників процесу.
5	Створення українсько-польської групи з реконструкції	Група має займатися підготовкою інфраструктурних проєктів та контролем за співпрацею у цій галузі між урядами обох країн.
6	Проведення регулярних форумів з відновлення України	Організація заходів у Варшаві та Києві з залученням представників третіх країн.
7	Перехід до прямої співпраці між містами та регіонами	Відмова від патронажу великих територій на користь безпосередньої співпраці між польськими містами/регіонами та українськими колегами.
8	Інтенсифікація впровадження сучасних технологій і цифровізації	Введення передових технологій, цифровізація і розвиток наукових відкриттів, а також диверсифікація економічних секторів.
9	Укріплення міжпарламентських механізмів співпраці	Зміцнення взаємодії між парламентами країн у контексті співпраці для відновлення України.
10	Використання транспортного потенціалу Польщі	Важливо для польського уряду забезпечити безперервну роботу транспортних зв'язків і підтримувати відповідний рівень безпеки у співпраці з українськими колегами.
11	Включення процесу відновлення в контекст вступу України в ЄС	Процес відновлення має стати ключовим та взаємовигідним компонентом вступу України до ЄС.

Продовження табл. 3.1

12	Створення спільних освітніх та наукових проєктів	Розвиток співпраці між науковими установами та університетами України та Польщі, використовуючи наявні тісні зв'язки.
13	Зосередження на військовій сфері	Включення воєнної сфери у процес реконструкції через спільні проєкти, розробку озброєнь та військово-промисловий комплекс, необхідний у зв'язку з триваючою загрозою з боку Росії та для зміцнення східного флангу НАТО в контексті вступу України до НАТО.

Джерело: [78]

Таким чином, перспективи українсько-польської співпраці у контексті реконструкції України є обнадійливими та багатограними. Обидві країни мають спільні історичні зв'язки, культурні схожості та стратегічне географічне положення, що можна використовувати для сприяння двосторонньому співробітництву у процесі реконструкції. Попри певні відмінності в історичних підходах та нещодавні суперечки на кордоні, Польща залишається важливим союзником України в протидії російській агресії. Крім того, обидві країни є важливими торговельними партнерами з товарооборотом понад 11 мільярдів доларів.

Протягом двох років після масштабного вторгнення Росії до України Польща вже взяла участь у численних проєктах з відновлення на території України. Польські міста уклали угоди про співпрацю з українськими містами та громадами, зокрема з Житомиром, Кривим Рогом та Інгільцем. Польща також долучилася до відновлення освітніх закладів.

Значення співпраці між двома країнами в контексті реконструкції підкреслювалося політичними лідерами обох держав. Цьогоріч польський уряд призначив П. Ковалю Спеціальним представником з питань реконструкції України, підкреслюючи значущість цього напрямку співпраці для Варшави. Польща визначила ключові сфери інтересів для участі, зокрема будівництво, інфраструктуру та енергетику. Ці проєкти відповідають тим, які викладені у Національному плані відновлення України, що ще більше підкреслює синергію між двома країнами. На основі цих ініціатив можна виділити основні групи

польських компаній, зацікавлених в участі у відновленні України, включаючи архітектуру та будівництво, виробництво та перероблення, інфраструктуру та комунальні послуги, хімічну продукцію, логістичні послуги та системи безпеки.

Співпраця України та Польщі у контексті української реконструкції відкриває ряд можливостей, як у короткостроковій перспективі (відновлення критичної інфраструктури, спільні освітні програми, позитивний ефект співпраці у сфері реконструкції на загальному фоні відносин), так і в довгостроковій – приєднання до європейських інфраструктурних проєктів, використання лізингу польської будівельної техніки та страхових компаній, використання фактора українських біженців у Польщі, розвиток спільних інтеграційних об'єднань (Люблінський трикутник (Литва, Польща, Україна), Британсько-польсько-український Тресторонній, Трикутник Україна – Польща – Румунія, Ініціатива трьох морів (Україна як партнер-учасник).

Водночас надзвичайно важливо усвідомлювати та готуватися до викликів, з якими можуть зіткнутися країни в цьому процесі. У короткостроковій перспективі основними загрозами є ситуація безпеки через триваючу російську агресію, корупційні фактори та політичні дискусії на порозі виборів. У довгостроковій перспективі викликами будуть дискусії щодо вступу України в ЄС, дестабілізаційні процеси в Європі та загроза розширення російської агресії. Розвиток спільних проєктів у форматі відновлення України підвищує готовність країн протистояти цим викликам та зміцнює їхні відносини, в кінцевому підсумку сприяючи позитивному впливу на економічну та безпечну ситуацію.

Попри виклики та складнощі, які, безперечно, існують, перспективи українсько-польської співпраці у контексті реконструкції України є багатонадійними. Використовуючи свої історичні зв'язки, спільні цінності та взаємодоповнюючі сильні сторони, обидві країни можуть співпрацювати, щоб відкривати нові можливості, долати перешкоди та будувати світліше майбутнє для своїх громадян та ширшого регіону.

Висновки до розділу 3

Дослідивши проблеми та перспективи розвитку українсько-польського міждержавного співробітництва можна зробити такі висновки:

1. Польсько-українські відносини під час російсько-української війни зазнають низки структурних викликів, які потребують комплексного розв'язання. Економічні суперечки, включаючи ембарго на українську аграрну продукцію, вимагають більш глибокої економічної інтеграції та ефективних торговельних регуляцій. Історичні конфлікти, зокрема Волинська трагедія, вимагають конструктивного наукового діалогу для їх вирішення. Внутрішньополітичні та популістські тенденції ускладнюють стратегічні домовленості, негативно впливаючи на безпекову співпрацю та викликаючи затримки у підписанні безпекових угод, що збільшує ризики для двостороннього партнерства. У контексті російської агресії критично важливо, аби Україна та Польща зміцнили внутрішню координацію та взаємодопомогу для протидії зовнішній загрози.

2. Перспективи українсько-польської співпраці у контексті реконструкції України є обнадійливими та багатограними, обумовленими спільними історичними зв'язками, культурними схожостями та стратегічним географічним положенням, яке сприяє двосторонньому співробітництву. Попри історичні розбіжності, Польща залишається ключовим союзником у протидії російській агресії та важливим торговельним партнером. За останні два роки Польща активно долучилася до відновлення України, зокрема, уклала угоди з Житомиром, Кривим Рогом та Інгульцем та взяла участь у реконструкції освітніх закладів. Визначення спільних інтересів у сферах будівництва, інфраструктури та енергетики сприяє синергії між країнами. Українсько-польська співпраця відкриває нові можливості для відновлення критичної інфраструктури, освітніх програм та участі у європейських проєктах, забезпечуючи важливу підтримку у короткостроковій та довгостроковій перспективі, попри чинні виклики та загрози, такі як безпекові ризики, корупція та політичні дискусії.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі було досліджено українсько-польське міждержавне співробітництво в умовах російсько-української повномасштабної війни, згідно з поставленими завданнями, можна зробити наступні висновки:

1. Українсько-польське міжурядове співробітництво має тривалу історію, яка розпочалася з офіційного визнання незалежності України Польщею 2 грудня 1991 року. Встановлення дипломатичних стосунків між державами 8 січня 1992 року поклало основу для подальшого розширення двосторонніх зв'язків. Важливим етапом стало підписання Українсько-польського Договору про добросусідство, дружні стосунки та співробітництво 18 травня 1992 року, що сприяло розвитку взаємодій у різноманітних сферах. Період 1992–1993 років характеризується активізацією контактів між політичними елітами та суспільствами обох країн. Упродовж 1993–1999 років відносини досягли рівня стратегічного партнерства, що підкреслює значущість України для Польщі у контексті євроінтеграційних та євроатлантичних процесів. З 1999 року і до нині стратегічне партнерство продовжує розвиватися.

2. Польща виступає ключовим союзником України у протистоянні російській агресії, активно підтримуючи нашу державу на різних міжнародних аренах, зокрема в Європейському Союзі та НАТО. Президент Польщі Анджей Дуда під час свого візиту в Київ 22 травня підтвердив свої зобов'язання щодо продовження такої підтримки. Виступаючи перед Верховною Радою України, він підкреслив незмінність польської позиції та обіцяв всебічну підтримку, включно зі сприянням вступу України до ЄС. Польща формулює свою політику щодо Росії через призму історичних загроз для своєї безпеки, пам'ятаючи про минулі конфлікти з Росією, які впливають на її регіональну політичну стратегію. Україна та Польща прагнуть підтримувати тісні дипломатичні відносини, спрямовані на зміцнення безпеки та стабільності в регіоні, що є надзвичайно важливим у контексті сучасних викликів.

3. У період 2022–2024 років політичне співробітництво між Україною та Польщею пройшло етап трансформації, зосередившись на підтримці України у протистоянні російській агресії та зусиллях інтеграції до Європейського Союзу та НАТО. Кількість вищих політичних зустрічей знизилася з 31 у 2022 році до 6 у 2024 році, що свідчить про переорієнтацію на практичні аспекти співробітництва. Міжурядовий діалог показав зниження на 28,6% з 21 зустрічі у 2022 році до 15 у 2024 році, що може свідчити про зменшення кількості контактів на міжурядовому рівні або про зміну фокуса взаємодії. Співпраця охоплювала ініціативи з метою підвищення безпеки, підтримки у кризові моменти та проекти, що забезпечують взаємне визнання правових норм, які є критично важливими для розвитку обох держав.

4. Протягом 2022–2024 років українсько-польське військове співробітництво зазнало значного посилення, що виявилось у створенні спільних підприємств для виготовлення озброєнь, включаючи важке озброєння та боєприпаси. Вагомими діями стали домовленості про постачання артилерійських систем Krab, модернізація танків Т–64, а також підготовка українських військовослужбовців в рамках проєкту EUMAM Ukraine. У 2023 році відбулося розширення виробничих відносин, особливо у сфері виробництва танкових боєприпасів. 2024 рік приніс інтеграційні ініціативи, включно з відкриттям центру НАТО-Україна у Бидгощі та підписанням стратегічних безпекових угод, спрямованих на підтримку оборонного потенціалу та інтеграцію України до міжнародних військових структур.

5. Соціальне, економічне та транскордонне співробітництво між Україною та Польщею свідчить про стійкі зв'язки та взаємну підтримку, особливо в умовах війни. Польща надала 1,6 мільйона українців соціальні гарантії та сприяла їх інтеграції через угоди та законодавчі акти, які регулюють права й захист громадян України. В економічному аспекті країни активно розвивають торгівельні відносини та інфраструктуру, що підкріплюється підписаними меморандумами, які спрощують умови ведення бізнесу та забезпечують доступ до ринків ЄС. Транскордонне співробітництво включає реалізацію програм,

таких як Interreg NEXT, що спрямовані на модернізацію інфраструктури та підвищення регіональної безпеки.

6. Польсько-українські відносини під час російсько-української війни стикаються з низкою викликів, які потребують всебічного вирішення. Економічні непорозуміння, зокрема введене ембарго на українську сільськогосподарську продукцію, вимагають глибшої економічної інтеграції та ефективнішого регулювання торгівельних відносин. Історичні конфлікти, такі як Волинська трагедія, потребують конструктивного наукового діалогу для їх врегулювання. Внутрішньополітичні процеси та популістські настрої ускладнюють досягнення стратегічних домовленостей, що негативно позначається на безпековій співпраці та спричиняє затримки у підписанні безпекових угод, збільшуючи ризики для двостороннього партнерства. В умовах російської агресії важливо, щоб Україна та Польща зміцнювали внутрішню координацію та взаємодопомогу для ефективного протистояння зовнішнім загрозам.

7. Перспективи українсько-польської співпраці у контексті відбудови України є перспективними та різнобічними, зумовленими спільною історичною спадщиною, культурною схожістю та стратегічним географічним розташуванням, що сприяє розвитку двосторонніх відносин. Попри історичні розбіжності, Польща залишається ключовим союзником у протидії російській агресії та важливим торгівельним партнером України. За останні два роки Польща активно долучилася до відновлювальних процесів в Україні, уклавши угоди з такими містами, як Житомир, Кривий Ріг та Інгuleць, а також взявши участь у реконструкції освітніх установ. Визначення спільних інтересів у галузях будівництва, інфраструктури та енергетики створює підґрунтя для синергії між двома країнами. Українсько-польська співпраця відкриває нові можливості для відбудови критично важливої інфраструктури, реалізації освітніх ініціатив та участі в європейських проектах, забезпечуючи необхідну підтримку як у короткостроковій, так і у довгостроковій перспективі, попри чинні виклики, такі як безпекові загрози, корупція та політичні дискусії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрій Сибіга та Радослав Сікорський обговорили подальшу оборонну співпрацю та ключові кроки союзників, необхідні для зміцнення України. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/andrii-sybiha-ta-radoslav-sikorskyi-obhovoryly-podalshu-oboronnu-spivpratsiu-ta-kliuchovi-kroky-soiuznykiv-neobkhidni-dlia-zmitsnennia-ukrainy> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Апарат Верховної Ради України та Канцелярія Сенату Республіки Польща підписали Меморандум про співпрацю. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Top-povuna/231067.html> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Без розв'язання історичних проблем з Польщею Україна не увійде до ЄС – Туск. *Укрінформ – актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3900474-bez-rozvazanna-istoricnih-problem-z-polseu-ukraina-ne-uvijde-do-es-tusk.html> (дата звернення: 10.10.2024).
4. Білобровець О. Прагматизм міждержавних відносин України і Польщі на сучасному етапі. *Drinovsky sbornik*. 2021. Т. XIV. С. 1–7. URL: <https://doi.org/10.7546/ds.2021.14.10> (дата звернення: 04.04.2024).
5. Бойко Н., Скокова Л. Українсько-польські реляції під час війни 2022 року в Україні: підґрунтя та наслідки (соціологічний аналіз). *The security architecture of european and euro-atlantic spaces*. 2022. С. 13–28. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-225-8-1> (дата звернення: 09.10.2024).
6. Війна об'єднала поляків і українців – Наш вибір – інформаційний портал для українців у Польщі. *Наш вибір – інформаційний портал для українців у Польщі*. URL: <https://naszwybir.pl/vijna-ob-yednala/> (дата звернення: 10.10.2024).
7. Волкова Н. Транскордонне співробітництво України з країнами ЄС в умовах російсько-української війни. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48.

URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-48-52> (дата звернення: 09.10.2024).

8. Володимир Зеленський і Анджей Дуда відкрили в Києві Алею сміливості, на якій відзначатимуть справжніх друзів нашої держави. *Київська обласна військова адміністрація*. URL: <https://koda.gov.ua/volodymyr-zelenskyj-i-andzhej-duda-vidkryly-v-kyuevi-aleyu-smilyvosti-na-yakij-vidznachatymut-spravzhnih-druziv-nashoyi-derzhavy/> (дата звернення: 10.10.2024).

9. Володимир Зеленський присвоїв польському Жешуву почесну відзнаку «Місто-рятівник» і запропонував Раді розширити права громадян Польщі в Україні. *Президент України. Офіційне інтернет-представництво*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/volodimir-zelenskij-prisvoyiv-polskomu-zheshuvu-rochesnu-vid-75265> (дата звернення: 10.10.2024).

10. Гевко В. Українсько-польські відносини в українській історіографії (1991–2011 рр.). *Збірник наукових праць. Україна–Європа–Світ. Серія: історія, міжнародні відносини*. № 10. С. 354–363. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ues_2012_10_42 (дата звернення: 09.10.2024).

11. Голуб А. Новий українсько-польський договір про добросусідство. Що наразі відомо і чому документ порівнюють з Єлисейським договором 1963 року?. *Український тиждень*. URL: <https://tyzhden.ua/novuj-ukrainsko-polskyj-dohovir-pro-dobrosusidstvo-shcho-narazi-vidomo-i-chomu-dokument-porivniuiut-z-ielysejskym-dohovorom-1963-roku/> (дата звернення: 10.10.2024).

12. Гурак І. Республіка Польща як один із ключових партнерів України на міжнародній арені. *Sprawy międzynarodowe*. 2018. Т. 71, № 3. С. 195–242. URL: <https://doi.org/10.35757/sm.2018.71.3.11> (дата звернення: 09.10.2024).

13. Дацків І. Становлення та розвиток українсько-польських відносин у геополітичному просторі наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. *Eminak*. 2019. № 2(26). С. 141–148. URL: [https://doi.org/10.33782/eminak2019.2\(26\).300](https://doi.org/10.33782/eminak2019.2(26).300) (дата звернення: 04.04.2024).

14. Єлова Т. Польща та Україна: традиції та новації у зовнішньополітичних концепціях (ХХ – поч. ХХІ ст.). монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 192 с.

15. Єндращик К. Від стратегічного партнерства до прагматизму: польсько–українські стосунки в 2005–2017 рр. *Уманська старовина*. 2018. № 5. URL: <https://doi.org/10.31499/2519–2035.5.2018.146753> (дата звернення: 04.04.2024).

16. Журченко Т. Щоденна європеїзація та геополітика знизу на українсько–польському кордоні. *Geopolitics*. 2024. С. 1–43. URL: <https://doi.org/10.1080/14650045.2023.2283488> (дата звернення: 04.04.2024).

17. Загребельний В. У Польщі відбулась зустріч військових правоохоронців України та країн НАТО. *АрміяInform – Інформаційне агентство АрміяInform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/02/13/u-polshhi-vidbulas-zustrich-vijskovyh-pravoohoroncziv-ukrayiny-ta-krayin-nato/> (дата звернення: 10.10.2024).

18. Закон від 12 березня 2022 р. про допомогу громадянам України у зв'язку із збройним конфліктом на території цієї держави. *WYDZIAŁ SPRAW OBYWATELSKICH I CUDZOZIEMCÓW*. URL: <https://cudzoziemcy.lublin.uw.gov.pl/uk/aktualnosci/zakon-wid-12-berезня-2022-p-pro-dopomogu-gromadnyam-ukrayiny-u-zv'yazku-iz-zbroynym> (дата звернення: 10.10.2024).

19. Зеленський, Дуда та Науседа підписали заяву про визнання європейської перспективи України. *Радіо Свобода*. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-zelenskyi-duda-nauseda/31718680.html> (дата звернення: 10.10.2024).

20. Зміни до Закону «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави» – Управління у справах іноземців – Portal Gov.pl. *Управління у справах іноземців*. URL: <https://www.gov.pl/web/udsc-ua/> (дата звернення: 10.10.2024).

21. Кириченко Ю. Лиш побудова партнерських відносин здатна зміцнити безпеку для Польщі та України. Що стоїть цьому на заваді? – Наш вибір – інформаційний портал для українців у Польщі. *Наш вибір – інформаційний*

портал для українців у Польщі. URL: <https://naszwybir.pl/parnterski-vidnosyny-polshha-ukrayina> (дата звернення: 10.10.2024).

22. Ключева М. Політолог Саакян про виклики у відносинах між Польщею та Україною. *espreso.tv*. URL: <https://espreso.tv/svit-vidguknutsya-u-maybutnomu-politolog-saakyan-pro-vikliki-u-vidnosinakh-mizh-polshcheyu-ta-ukrainoyu> (дата звернення: 10.10.2024).

23. Ковач Л. Л. Українсько-польські відносини в умовах сучасних викликів. *Наукові записки з української історії*. 2017. № 42. С. 101–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzzui_2017_42_17 (дата звернення: 09.10.2024).

24. Колесніченко О. "Укроборонпром" домовився про співпрацю з чотирма західними оборонними компаніями. *Останні новини України та світу онлайн*. URL: <https://delo.ua/industry/ukroboronprom-domovivsya-pro-spivpracyu-z-cotirma-zaxidnimi-oboronnimi-kompaniyami-437033/> (дата звернення: 10.10.2024).

25. Конопльова М. У Польщі українські військові пройшли курс навчання за стандартами НАТО. *ШоТам*. URL: <https://shotam.info/u-polshchi-ukrainski-viyskovi-proyshly-kurs-navchannia-za-standartamy-nato> (дата звернення: 10.10.2024).

26. Криштанович М. Ф. Методи дослідження міжнародного співробітництва України та Польщі у сфері міжнародних відносин. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2022. № 32. С. 175–179. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6606878> (дата звернення: 09.10.2024).

27. Криштанович М. Ф. Розвиток міжнародного співробітництва України з Польщею в сучасних умовах. *Litopys volyni*. 2021. № 24. С. 219–222. URL: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2021.24.35> (дата звернення: 09.10.2024).

28. Криштанович М. Ф. Українсько-польські міжнародні відносини в контексті євроінтеграції та євроатлантичного вибору. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-44> (дата звернення: 04.04.2024).

29. Культурно–гуманітарне співробітництво між Україною та Польщею. *Посольство України в Республіці Польща*. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/231–kulyturno–gumanitarne–spivrobotnictvo–mizh–ukrajinoju–ta–polshheju> (дата звернення: 10.10.2024).

30. Куренкова О. "Маленьке НАТО" для України? Яким буде новий союз з Польщею та Британією. *Суспільне новини*. URL: <https://suspilne.media/208511–malenke–nato–dla–ukraini–akim–bude–novij–souz–z–polseu–ta–britanieu/> (дата звернення: 10.10.2024).

31. Мартинчук Р. Українсько–польські відносини першої половини ХХ ст. у рецепції сучасних українців (за матеріалами соціологічних опитувань 2013–2018 рр.). *Problems of slavonic studies*. 2021. Т. 70. С. 90–98. URL: <https://doi.org/10.30970/sls.2021.70.3738> (дата звернення: 04.04.2024).

32. Маслюк К. Ю. Українсько–Польські відносини у сучасний період української державності : thesis. 2014. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI–Press/5798> (дата звернення: 04.04.2024).

33. Мелекесцев К. І., Бут О. М. Україна та Республіка Польща: еволюція від білатеральних відносин до євроатлантичної інтеграції: монографія. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. – 200 с.

34. Мінекономіки: Україна та Польща підписали меморандум щодо розробки інструментів сприяння торгівлі. *Урядовий портал. Єдиний веб–портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minekonomiki–ukrayina–ta–polshcha–pidpisali–memorandum–shchodo–rozrobki–instrumentiv–spriyannya–torgivli> (дата звернення: 10.10.2024).

35. Олексій Чернишов: Україна та Польща співпрацюватимуть у сфері регіонального розвитку громад. *Урядовий портал. Єдиний веб–портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/oleksij–chernishov–ukrayina–ta–polshcha–spivpracyuvatimut–u–sferi–regionalnogo–rozvitku–gromad> (дата звернення: 10.10.2024).

36. Освіта під загрозою. *saveschools.in.ua*.
URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення: 10.10.2024).

37. Петрась М., Балюк В., Перепелиця Г. Стратегічне партнерство Польщі та України в умовах зміни міжнародної системи. Люблін : Ун-т Марії Кюрі-Склад., 2024. 444 с.
URL: https://wydawnictwo.umcs.eu/js/elfinder/files/Ebook/Prartnerstwo_UKR_online.pdf (дата звернення: 09.10.2024).

38. Підписано новий міжнародний договір з Польщею про взаємне виконання покарань. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pidpysano-novyi-mizhnarodnyi-dohovir-z-polshcheiu-pro-vzaiemne-vykonannia-pokaran> (дата звернення: 10.10.2024).

39. Піх О. Українсько-польські відносини в період президентства Віктора Ющенка (2005–2010): асиметрія очікувань і можливостей. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2017. № 29. С. 584–604.
URL: http://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/Uks_2017_29_55.pdf (дата звернення: 09.10.2024).

40. План Відновлення України. *Національна рада з відновлення*.
URL: https://uploads-ssl.webflow.com/625d81ec8313622a52e2f031/62c19ac16c921fc712205f03_NRC%20Ukraine's%20Recovery%20Plan%20blueprint_UKR.pdf (дата звернення: 10.10.2024).

41. Політичні відносини між Україною та Польщею. *Посольство України в Республіці Польща*. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/228-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення: 04.04.2024).

42. Польща підписала з Україною контракт на \$650 мільйонів про продаж САУ Krab. *Укрінформ – актуальні новини України та світу*.
URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3501832-polsa-pidpisala-z-ukrainou-kontrakt-na-650-miljoniv-pro-prodaz-sau-krab.html> (дата звернення: 10.10.2024).

43. Польща продовжує працювати над зброєю для України. *Militaryni*. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/polshha-prodovzhuye-pratsyuvaty-nad-zbroeyeu-dlya-ukrayiny/> (дата звернення: 10.10.2024).

44. Польща сьогодні демонструє історичний рівень підтримки України – Володимир Зеленський за результатами зустрічі з Анджеєм Дудою в Києві. *Президент України. Офіційне інтернет-представництво*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/polsha-sogodni-demonstruye-istorichnij-riven-pidtrimki-ukray-75269> (дата звернення: 10.10.2024).

45. Попович О. Польсько-український діалог: історія та сучасність – Наш вибір – інформаційний портал для українців у Польщі. *Наш вибір – інформаційний портал для українців у Польщі*. URL: <https://naszwybir.pl/dialog-pro-wolyn> (дата звернення: 10.10.2024).

46. Портнов А. Польща та Україна: переплетена історія, асиметрична пам'ять. Європейський університет Віадрина, Катедра історії України. – Харків: ТОВ "Видавництво "Права людини", 2023. – 128 с.

47. Президент України та Прем'єр-міністр Польщі у Варшаві підписали Лист про наміри співпраці з питань постачання оборонної техніки. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-ukrayini-ta-premyer-ministr-polshi-u-varshavi-pidr-82113> (дата звернення: 10.10.2024).

48. Про встановлення додаткових правових та соціальних гарантій для громадян Республіки Польща, які перебувають на території України. *Верховна рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2471-20#Text> (дата звернення: 10.10.2024).

49. Програма Interreg NEXT Польща – Україна 2021–2027. *PL-UA*. URL: <https://pl-ua.eu/ua/pages/586> (дата звернення: 10.10.2024).

50. Рівненська обласна державна адміністрація – Транскордонне співробітництво: офіційно стартувала Програма Interreg NEXT Польща–Україна 2021–2027. *Рівненська обласна державна адміністрація*.

URL: <https://www.rv.gov.ua/news/transkordonne-spivrobotnytstvo-ofitsiino-startuvala-prohrama-interreg-next-polshcha-ukraina-2021-2027> (дата звернення: 10.10.2024).

51. Сінкевич Є.Г. Українсько-польські відносини (1918–2020) : Навчальний посібник. – Вид. 3, виправлене і доповнене. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім.Б.Хмельницького, 2020. – 145 с.

52. Спільна заява за результатами засідання українсько-польських міжурядових консультацій. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/spilna-zayava-za-rezultatami-zasidannya-ukrayinsko-polskih-mizhuryadovih-konsultacij?fbclid=IwAR0tJfJQ2fz_8NDTbmY_5q6N6YN08vWvXNc8yWsu-R6GaTgGh-9wLMAEfAU (дата звернення: 10.10.2024).

53. Стан та перспективи стратегічного партнерства Польщі та України. *Institut Europy Środkowej*. URL: https://ies.lublin.pl/wp-content/uploads/2022/01/stan-i-perspektywy-partnerstwa_ua_web-1.pdf (дата звернення: 04.04.2024).

54. Стрільчук Л.В. Україна – Польща: від добросусідських відносин до стратегічного партнерства (кінець ХХ – початок ХХІ століття). монографія. Луцьк : Волинські старожитності, 2013. – 608 с.

55. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Польщею. *Посольство України в Республіці Польща*. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/229-torgovelyno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-polyshheju> (дата звернення: 10.10.2024).

56. Угода про співробітництво у сфері безпеки між Україною та Республікою Польща – Офіційне інтернет-представництво Президента України. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-spivrobotnictvo-u-sferi-bezpeki-mizh-ukrayinoju-ta-92009> (дата звернення: 10.10.2024).

57. Указ президента України №266/2022. *Офіційне інтернет-представництво Президента України*.

URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> (дата звернення: 10.10.2024).

58. Україна отримала з Польщі танки PT-91 Twardy. *Militaryni*. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/ukrayina-otrymala-z-polshhi-tanky-pt-91-twardy/> (дата звернення: 10.10.2024).

59. Україна та Польща підписали меморандум про взаєморозуміння у сфері охорони здоров'я. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-ta-polshcha-pidpysaly-memorandum-pro-vzaiemorozuminnia-u-sferi-okhorony-zdorovia> (дата звернення: 10.10.2024).

60. Україна та Польща підписали меморандум про співпрацю у сфері цифровізації. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/posyliuiemo-mizhnarodne-partnerstvo-u-sferi-tsifrovizatsii-ukraina-ta-polshcha-pidpysaly-memorandum> (дата звернення: 10.10.2024).

61. Україна та Польща підписали Політичну декларацію про захист прав дітей. *Міністерство соціальної політики України*. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/21998.html> (дата звернення: 10.10.2024).

62. Україна та Польща співпрацюватимуть у сфері національної пам'яті, – МКІП. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-ta-polshcha-spivpracuvativatimut-u-sferi-nacionalnoyi-pamyati-mkip> (дата звернення: 10.10.2024).

63. Україна та Польща спільно виготовлятимуть танкові снаряди. *Слово і Діло*. URL: <https://bit.ly/3YIT44U> (дата звернення: 10.10.2024).

64. Україна та Польща створять перше спільне оборонне підприємство. *АрміяInform – Інформаційне агентство АрміяInform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/06/03/ukrayina-ta-polshha-stvoryat-pershe-spilne-oboronne-pidpryyemstvo> (дата звернення: 10.10.2024).

65. Український Чернігів та польський Жешув – відтепер міста–побратими. Очільники муніципалітетів підписали Договір про співпрацю. *Офіційний веб – портал Чернігівської міської ради*. URL: <https://chernigiv-rada.gov.ua/news/id-53478> (дата звернення: 10.10.2024).

66. Українські військові почали навчання в Польщі. *Militaryni*. URL: <https://mil.in.ua/uk/news/ukrayinski-vijskovi-pochaly-navchannya-v-polshhi/> (дата звернення: 10.10.2024).

67. Українські танки Т–64 будуть капітально відновлювати на території Польщі – Укроборонпром. *АрміяInform – Інформаційне агентство АрміяInform*. URL: <https://armyinform.com.ua/2023/04/09/ukrayinski-tanky-t-64-budut-kapitalno-vidnovlyuvatysya-na-terytoriyi-polshhi-ukroboronprom/> (дата звернення: 10.10.2024).

68. Укрпошта та Пошта Польщі підписали меморандум про партнерство. *Укрпошта*. *Головна пошта країни*. URL: <https://www.ukrposhta.ua/ua/news/57714-ukrposhta-ta-poshta-polshi-pidpisali-memorandum-pro-partnerstvo> (дата звернення: 10.10.2024).

69. У Львові президенти України, Литви та Польщі підписали Спільну декларацію за результатами другого саміту Люблінського трикутника – Офіційне інтернет–представництво Президента України. *Офіційне інтернет–представництво Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/u-lvovi-prezidenti-ukrayini-litvi-ta-polshi-pidpisali-spilnu-80313> (дата звернення: 10.10.2024).

70. У Львові стартував Форум партнерства «Польща – Україна»: обговорюють програми транскордонного співробітництва. *Львівська обласна військова (державна) адміністрація*. URL: <https://loda.gov.ua/news/60714> (дата звернення: 10.10.2024).

71. У Польщі офіційно розпочав роботу центр НАТО–Україна JATES – Міноборони. *Міністерство оборони України*. *Офіційний веб–сайт*. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2024/09/13/u-polshhi-oficzijno-rozprochav-robotu-czentr-nato-ukraina-jates> (дата звернення: 10.10.2024).

72. Фуртес О. Витоки сучасних українсько–польських відносин: військово–історичний аспект. *Humanities science current issues*. 2023. Т. 3, № 61. С. 16–22. URL: <https://doi.org/10.24919/2308–4863/61–3–3> (дата звернення: 04.04.2024).

73. Чорна Н. Історичні передумови становлення сучасних українсько–польських взаємин: історіографія проблеми. *Наукові записки. Серія "Історичні науки"*. 2013. № 20. С. 188–193. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/2030/1/29.pdf> (дата звернення: 09.10.2024).

74. Чорна Н. Україна і Польща: історіографія відносин (кін. ХХ – поч. ХІ ст.): монографія. Вінниця: ПП Балюк І. Б., 2014. 416 с.

75. Bharti S. S., Aryal S. K., Kutsyk A. The Ukraine crisis: Poland as a strategic crossroad in Eastern Europe. *Eastern Journal of European Studies*. 2024. Vol. 15, no. 1. P. 324–344. URL: <https://doi.org/10.47743/ejes–2024–0114> (date of access: 09.10.2024).

76. Borymskyi V. History under censorship: józef piłsudski's eastern policy in polish marxist historiography (1945–1989). *Acta Baltico–Slavica*. 2023. Vol. 47. URL: <https://doi.org/10.11649/abs.2824> (date of access: 09.10.2024).

77. Dyduch J., Góra M. Polish reactions to Russian aggression against Ukraine. *Polarization, shifting borders and liquid governance*. Cham, 2023. P. 301–319. URL: https://doi.org/10.1007/978–3–031–44584–2_18 (date of access: 09.10.2024).

78. Fechko I., Banasiewicz B., Pliuchok M. Prospects of Ukrainian–Polish Cooperation in the Context of Reconstruction of Ukraine – Prism Ua. *Prism Ua*. URL: <https://prismua.org/en/english–prospects–of–ukrainian–polish–cooperation–in–the–context–of–reconstruction–of–ukraine/> (date of access: 10.10.2024).

79. Lymar V., Zabolotnyy S. Strengthening economic relations between Ukraine and Poland in the context of external threats from the Russian Federation. *Turystyka i rozwój regionalny*. 2023. No. 20. P. 95–104. URL: <https://doi.org/10.22630/tirr.2023.20.22> (date of access: 09.10.2024).

80. Osikowicz Z. Ukrainian organisations and associations that shape the image of the ukrainian minority in poland. *Culture and arts in the modern world*. 2023.

No. 24. P. 65–78. URL: <https://doi.org/10.31866/2410-1915.24.2023.287662> (date of access: 09.10.2024).

81. Pitney T. Poland and the ukraine war: a geopolitical analysis. *SIT Graduate Institute/SIT Study Abroad*. URL: https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4660&context=isp_collection (date of access: 04.04.2024).

82. Ruszczyk H., Kallio K. P., Riding J. 'It's the right thing to do': specificities of the Polish response to the Ukrainian crisis. *Fennia – international journal of geography*. 2022. Vol. 200, no. 1. URL: <https://doi.org/10.11143/fennia.125368> (date of access: 09.10.2024).

83. Śliwiński P. P. Economic divergence between Poland and The Ukraine from the perspective of their balances of payment. *Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy*. 2022. Vol. 72, no. 4. P. 68–87. URL: <https://doi.org/10.15584/nsawg.2022.4.4> (date of access: 09.10.2024).

84. The opinions of poles about the need to provide humanitarian aid to refugees from the area covered by the russian–ukrainian war / K. Karakiewicz–Krawczyk et al. *International journal of environmental research and public health*. 2022. Vol. 19, no. 20. P. 13369. URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph192013369> (date of access: 09.10.2024).

85. War refugees from Ukraine in Poland - one year after the Russian aggression. Socio-economic consequences and challenges / M. Duszczuk et al. *Regional science policy & practice*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1111/rsp3.12642> (date of access: 09.10.2024).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Товарна структура експорту з України до Польщі за січень–жовтень 2022–2023

р.р. (за даними Держстату України, тис. дол. США) [55]

	10–2023		10–2022		Динаміка	
	Вартість	П/В, %	Вартість	П/В, %	+/-	%
ВСЬОГО	4 077 284,2	100	5 655 040,5	100	-1 577 756,3	72,1
72 чорні метали	946 106,2	23,2	1 139 325,6	20,1	-193 219,4	83
15 жири та олії тваринного або рослинного походження	495 656,0	12,2	667 588,0	11,8	-171 932,0	74,2
26 руди, шлаки і зола	308 325,9	7,6	477 346,8	8,4	-169 020,9	64,6
23 залишки і відходи харчової промисловості	301 082,4	7,4	207 496,9	3,7	93 585,5	145,1
44 деревина і вироби з деревини	254 768,9	6,2	312 045,5	5,5	-57 276,6	81,6
85 електричні машини	207 692,1	5,1	311 066,3	5,5	-103 374,2	66,8
94 меблі	202 077,0	5	238 757,0	4,2	-36 680,0	84,6
10 зернові культури	185 488,0	4,5	459 437,7	8,1	-273 949,7	40,4
12 насіння і плоди олійних рослин	119 498,2	2,9	379 253,4	6,7	-259 755,2	31,5
73 вироби з чорних металів	107 174,9	2,6	131 933,0	2,3	-24 758,0	81,2
84 реактори ядерні, котли, машини	91 969,9	2,3	121 387,3	2,1	-29 417,4	75,8
08 їстівні плоди та горіхи	52 256,6	1,3	98 531,8	1,7	-46 275,2	53
17 цукор і кондитерські вироби з цукру	49 841,7	1,2	28 990,4	0,5	20 851,3	171,9
04 молоко та молочні продукти, яйця птиці; натуральний мед	41 185,9	1	73 952,3	1,3	-32 766,4	55,7
39 пластмаси, полімерні матеріали	39 873,3	1	59 406,9	1,1	-19 533,6	67,1
48 папір та картон	39 278,5	1	39 843,6	0,7	-565,1	98,6

ДОДАТОК Б

Товарна структура імпорту з Польщі до України за січень–жовтень 2022–2023 р.р. (за даними Держстату України, тис. дол. США) [55]

	10–2023		10–2022		Динаміка	
	Вартість	П/В, %	Вартість	П/В, %	+/-	%
ВСЬОГО	5 448 957,8	100	4 303 394,2	100	1 145 563,5	126,6
27 палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки	1 106 189,8	20,3	883742,4	20,5	222 447,4	125,2
87 засоби наземного транспорту крім залізничного	551 367,7	10,1	368068,6	8,6	183 299,1	149,8
39 пластмаси, полімерні матеріали	395 587,1	7,3	325762	7,6	69 825,1	121,4
31 добрива	339 433,7	6,2	222975,5	5,2	116 458,2	152,2
84 реактори ядерні, котли, машини	335 847,6	6,2	225618,1	5,2	110 229,4	148,9
85 електричні машини	228 438,3	4,2	192721,3	4,5	35 717,0	118,5
Різне	134 978,8	2,5	115588,3	2,7	19 390,5	116,8
72 чорні метали	118 239,0	2,2	82542,5	1,9	35 696,5	143,2
33 ефірні олії	110 575,1	2	65211	1,5	45 364,0	169,6
73 вироби з чорних металів	110 124,2	2	73993,4	1,7	36 130,9	148,8
48 папір та картон	94 104,7	1,7	78853,4	1,8	15 251,3	119,3
23 залишки і відходи харчової промисловості	92 870,1	1,7	75385,7	1,8	17 484,4	123,2